

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

โกสุม สายใจ. สุนทรีย์ภาพและความเข้าใจในศิลปะ. กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2525.

จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง. ผลของการสอนจิตกรรมที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะศึกษาของผู้สูงอายุนในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชา ศิลปะศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จรรยา โกมุทร์ตานนท์. สุนทรีย์ศาสตร์ของคลีฟ เบลล์. วารสารโลกศิลปะ. ฉบับที่ 1 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2539) 7-12.

จรรยา โกมุทร์ตานนท์. ศิลปะคืออะไร. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด , 2539.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หลักและแนวปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษา, 2526.

ชลุด นิมเสมอ. องค์ประกอบศิลป์. กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร แพลนพับลิชชิ่ง, 2533.

เทวินทร์ เขียนมี. การพัฒนาแบบเรียนทางศิลปะศึกษาเรื่องการเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. ศิลปะศึกษากับครูประถม. กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ตีรณสาร, 2525.

ประคอง ภรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ประชุมสุข อาชาวำรุง และคณะ. การตรวจสอบเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช 2519.

ประเทิน มหาพันธ์. ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2531.

ประเสริฐ ศีลรัตน์. สุนทรีย์ะทางทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2542.

บุญรัตน์ พิชญไพบุลย์. ความซาบซึ้งในภาพจิตกรรม สุนทรีย์ภาพบนพื้นที่สองมิติ. วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม - กันยายน 2536) 77 - 89.

- ปิยะแสง จันทรวงศ์ไพศาล. การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ และความสามารถทางเหตุผลเชิงนามธรรม ระหว่างนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน กับนักเรียนปกติในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- พิตร ทองชั้น. สมรรถภาพทางสมองบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. ปริญญาโท ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2511.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. วิธีสอนศิลปะในโรงเรียน ในมโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. หน้า 16-38. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมศาสนา, 2531.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. การรับรู้ทางศิลปะ ใน 3 มิติทัศนะทางศิลปะและศิลปศึกษา. หน้า 70. กรุงเทพมหานคร หน่วยศึกษานิเทศน์ กรมการฝึกหัดครู, 2533.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชาศิลปะ 408. ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎี ความรู้และศิลปศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2530.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารคำสอนวิชา ศล.141 หลักการออกแบบสำหรับครู. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารคำสอนวิชา สุนทรียศึกษา. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชาสุนทรียศาสตร์และศิลปวิจารณ์ กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎี และปรัชญาศิลปศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์และศิลปวิจารณ์ กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
- โยธิน ศันสนยุทธ์ และคณะ. จิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2533.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ-ไทย ฉบับบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : เพื่อนพิมพ์, 2530.

ฤดีวัลย์ ศิลามังคลานนท์. การวิเคราะห์แบบทดสอบความถนัดเชิงศิลปศึกษา.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

เลิศ อานันทนนะ. เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

วิชาการ, กรม. หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533).

กระทรวงศึกษาธิการ, 2533.

วิชัย วงษ์ใหญ่. ศิลปะเด็ก สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2529.

วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2526.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์. "สุนทรียศาสตร์ ศึกษาคุณค่าและปรัชญา" ในเอกสารอบรมสัมมนาอาจารย์ผู้

สอนศิลปะของสถานศึกษา : ผูกมัดครูทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร : (หน่วยศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู, 2516) : 13-18.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์. ความเข้าใจในศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2528.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์. ศิลปะเป็นมูลฐานสำคัญ. วารสารครูศาสตร์. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1

(กรกฎาคม-กันยายน 2536) : 1-12.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2531.

ศิลป์ พีระศรี. ศิลปะสงเคราะห์. แปลโดย พระยาอนุমানราชชน. พระนครบรรณาการ, 2515.

ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์. แบบทดสอบความถนัดทางศิลปะ. ในสมาน สรรพศรี(บรรณาธิการ).

ครูศิลป์ 3. หน้า 102-107. กรุงเทพมหานคร : บริษัท นวกนก จำกัด, 2531.

สมาน สรรพศรี. สุนทรียศาสตร์พื้นฐาน. ในสมาน สรรพศรี (บรรณาธิการ). ครูศิลป์ 3.

หน้า 26-39. กรุงเทพมหานคร : บริษัท นวกนก จำกัด, 2531.

สร้อยญา มณีศิริ. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการใช้หลักสูตรศิลปศึกษาพุทธศักราช

2521 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์

ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สวนศรี ศรีแพงพงษ์. สุนทรียทางทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2534.

สาวิตรี จันทรสวัสดิ์. การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนโรงเรียนประถม

ศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2539.

สุชา จันท์เอม. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุชาติ สุทธิ. บนเส้นทางพัฒนาศิลปศึกษา. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.

- สุชาติ สุทธิ. ศาสตร์และความรู้ศิลปะ. ครุศิลป์ 3. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาศิลปศึกษา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุชาติ สุทธิ. เรียนรู้การเห็น : พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์, 2535.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. คุณค่าของงานศิลปะจากทัศนะของบุคคลต่างๆ . วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 22
ฉบับที่ 1(กรกฎาคม-กันยายน 2536) : 51-63
- สุวรรณ นาควินุลย์วงศ์. การใช้แบบทดสอบการตัดสินใจเชิงศิลปะของไมเออร์กับผู้เรียน
ระดับต่างๆ.วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- ไสว แก้วกล้า. ศึกษาการรับรู้ผลงานจิตรกรรมอิมเพรสชันนิสต์ของนักเรียนชั้นมัธยม
ศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ปริญญาโท
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ
โรฒประสานมิตร, 2535.
- เสาวนิตย์ กาญจนรัตน์. การเปรียบเทียบความไวในการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักศึกษาใน
วิทยาลัยครูโปรแกรมวิชาศิลปศึกษาที่มีระดับความคิดสร้างสรรค์แตกต่างกัน วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2535.
- เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ. ผลของการสอนโดยวิธีสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ
4 ถึง 6ปี วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- หรรษา นิลวิเชียร. ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้ง
เฮ้าส์, 2535.
- อารี สุทธิพันธุ์. ประสบการณ์สุนทรีย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ้อ, 2533.
- อารี สุทธิพันธุ์. สุนทรีย์ศาสตร์การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพ และความนิยมในศิลปะ.
ในปราโมทย์ แสงพลสิทธิ์(บรรณาธิการ). 60 ปีอารี สุทธิพันธุ์. กรุงเทพมหานคร : ภาพ
พิมพ์, 2535.
- อำไพ ตีรณสาร. ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ. วารสารครุศาสตร์ ปีที่ 22 ฉบับที่ 1(กรกฎาคม-
กันยายน 2536) :
- อำไพ ตีรณสาร. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนศิลปะที่พึงประสงค์. ใน ครุศิลป์. กรุงเทพมหานคร :
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

ภาษาอังกฤษ

- Adams, R. L. Aesthetic Dialogue for Children : Paradigm and Program. Art Education. September, 1985.
- Anna C. K. The Story of Painting : From The Renaissance to The Present. Druckere : Uhl. Radolfzell, 1975.
- Anderson, T. and Mcorrie, S. A Role for Aesthetics in Centering the K-12 Art Curriculum. Art Education. May, 1997.
- Arnheim, R. Art and Visual Perception. Barkeley and Los Angles : University of California, Inc.,1968.
- Bachtel-Nash A.,1985. Teaching aesthetic perception in the elementary school. Art Education 38(5) : 6-11.
- Brill, F. Matisse. London : Paul Hamlyn, 1967.
- Bronkhorst, H. Vincent Van Gogh. New York : Portland, 1990.
- Broudy,H.S. Enlightened Cherishing : An Essay on Aesthetic Education.Urbana, University of illinois Press,1972.
- Clark, S.A.H. Modern theoretical founfations of appreciation and creation textbooks 1960-1970. Studies in Art Education 16(3) (1976) : 12-21.
- Cole, E. and Schaefer,C. Can Young Children Be Art Critics?. Young Child. 45(1990) :33-38
- Day, M.D.Effects of instruction on high school students art preference and art judgments. Studies in Art Education 18(1) (1976) :25-39.
- DePorter, D.A. and R.D.kavanaugh.1978. Parameters of children's sensitivity to painting style. Studies in Art Education 20(1) :43 – 48.
- D'Onofrio, A. and C.F. Nodine.1981.Chidren's responses to paintings. Studies in Art Education 23(1) :14-23.
- Duffy,R.A. An analysis of aesthetic sensitivity, creativity, artistic potential, visual-haptic aptitude, cognitive stule, personality and demogrephic variables in grades four, six, eight and ten. Dissertation Abstracts International 38(May 1978) : 6476-A.
- Ecker,D.W. Justifying aesthetic judgements. Art Education 50(1) (1997) :21-25.

- Feldman, E.B. Art criticism, reading. USA. : National Art and Education Association.1978.
- Gerberich, R. J. and other. Measurement and Evaluation in modern school. New York. David Mckay company, 1962.
- Goldscheider, L. Rodin sculptures. Oxford : Phaidon, 1997.
- Gray, J.U.A. Seventy-five percent solution for the success of DBAE. Art Education 40(5) (1987) : 54-57.
- Greer, W.Dwaine. Discipline-based art education : approaching art as a subject of study. Studies in Art Education 25(4) (1984) : 212-218.
- Henry, C.1995. Parallels between student responses to works of art and existing aesthetic theory. Studies in Art Education. 37(1) : 47-54.
- Holden, C.D. Which looks faster, red or ? : You can help Your Children respon to art ..some general Guidelines. Presented in Advanced Art Education Class, Indiana University, Photocopied, 1982.
- Howard, G. The Arts and Human Development. NSA : John Wiley and Son. Inc.,1973.
- Hurwitz, A. and Madeja, S. The Joyous Vision : Source Book for Elementary Art Appreciation. New Jersey : Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, 1977.
- Jefferson, B. Teaching Art to Children. USA. : Boston, 1963.
- Karcher, E. Otto Dix (1889-1969). Koln : Benedikt Taschen,1992.
- Kenneth, C. L.and Peter, V. Kandinsky : complete writings on art. London : Faber and Faber. 1982.
- Lansing, K. M. Art, Artists and Education. New York : Macgraw Hill Book Company, Inc., 1969.
- Lawson, T. Oldenburg, Claes : multiples in retrospect 1964-1990, New York : Rezzoli, 1991.
- Lowenfeld, V. and W. Lambert Brittian. Creative and mental growth. New York : Macmillan Company, 1973.
- Marvin W. D. Cognitive Development. Encyclopedia of Humanhavior,Volume1.Academic Press. Inc.,1994.
- Mattil E.L. and Marzzan,B. Meaning in Children's Art. USA. : Prentice-Hill.1981.

- Mcafee, J. and Degee, R.M. Art, Culture and environment : a catalyst for teaching. C.A. : Wadsworth publishing Co., 1977.
- Mittler, G.A. Clarifying the Decision-making Process in Art. Studies in Art Education. 25 (1983) :14-22.
- Moore, B.E.A. Description of children's Verbal Responses to works of Art in Selected Grades one through twelve. Studies in Art Education. 14(1973) : 27-34.
- Mussen, P.M. The psychological development of the child. Englewood Cliffs, New York : Prentice Hall, 1964.
- Palau, F. J. Picasso cubism(1907-1917). Barcelona Konemann,1996 c.1990.
- Ratcliff, C. Andy Warhol. New York : Abbeville Press, 1983.
- Rush, J.C. and D.L. Sabers. 1981. The perception of artistic style. Studies in Art Education. 23(1) : 24-31.
- Russell,R.L.1988. Children's philosophical inquiry into defining art : A quasi-experimental study of aesthetic in the elementary classroom. Studies in Art Education 29(3) : 282-291.b
- Russoli, F. Henry Moore : sculpture. Paris : Editions Cercle D' Art, 1984.
- Schirmacher, R. Art and Creative development for Young Children. San Jose City College : Delmar Publishers Inc., 1993.
- Thanom C. Donald Baechler : Paintings&Work on paper. Bangkok : Galerie Kyoko Chirathivat, 1995.
- Thomson, R. Toulouse-Lautrec. New York : Yale University Press, 1991.
- Wilmerding, J. Andrew Wyeth. The Helga picture. New York : Herry N. Abrams,1987.
- Zimmerman, E. 1982. Diagraph analysis and reconstruction of Broudy's aesthetic education theory : An exemplar for aesthetic education theory analysis and construction. Studies in Art Education. 23(3) : 39-47.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัญญา วงศ์อร่าม
อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมโภชน์ ทองแดง
อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล
อาจารย์สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มะลิฉัตร เอื้ออานันท์
นักวิชาการอิสระ ด้านศิลปศึกษา
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัญญา วงศ์อร่าม
อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมโภชน์ ทองแดง
อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. อาจารย์วิวัฒน์ คุ่มคำ
อาจารย์สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนวัดสี่กั๊ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ
5. อาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล
อาจารย์สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

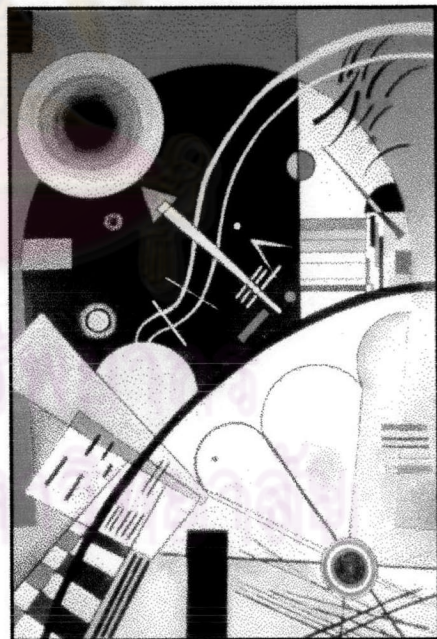
ภาพผลงานศิลปะที่ใช้เป็นสื่อการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

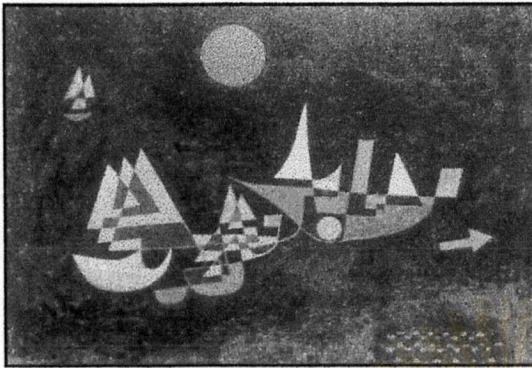
1. ภาพที่แสดงคุณสมบัติด้านส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส
(sensory properties)

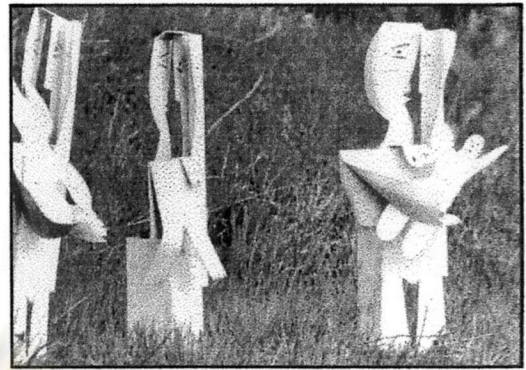
Joan Miro 'L'oiseau Au Plomage'

Kandinsky 'Imblau Dansle Bleu'

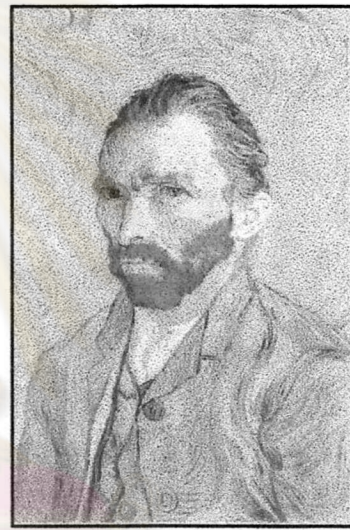
Paul Klee 'Departure of the ship'

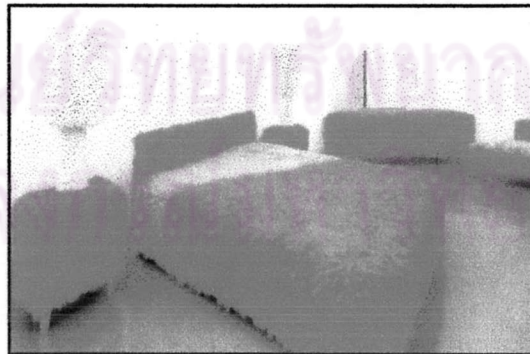
Pablo Picasso 'Women and Babies '

Chuck Close 'John'

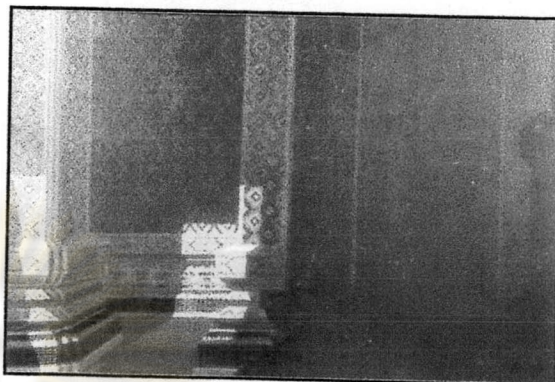
Vincent Van Gogh 'Self-Portrait'

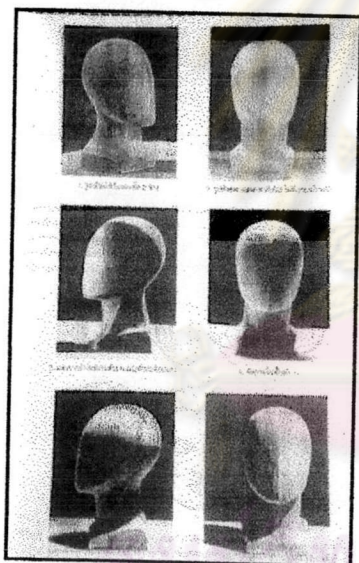
Sylvie Fleury 'Bedroom Ensemble'

Georges de La Tour 'The new born child'

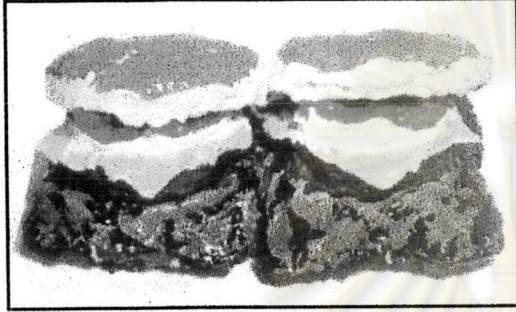

ปรีชา เกาทอง "วัด"

ศูนย์วิจัยเทคโนโลยี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ภาพที่แสดงคุณสมบัติด้านโครงสร้าง (formal properties)

Claes Oldenburg 'Dual Hambergers'

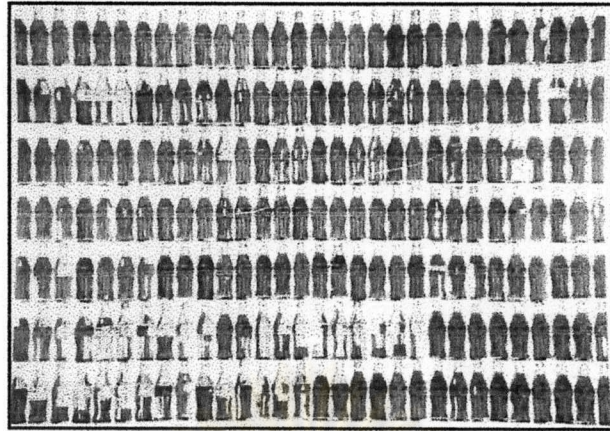

Otto Dix 'The Parents of the Artist'

Thomas Gainsborough 'Mr. and Mrs. Andrews'

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

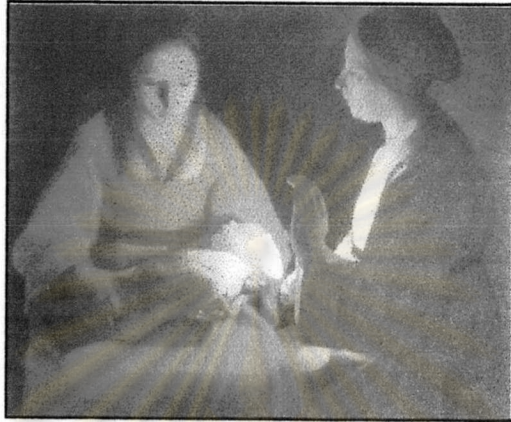
Andy Warhol 'Coca-Cola Bottles'

Donals Baecher
'Red Abstraction with Standing Figure'

Vincent Van Gogh 'Starry Night'

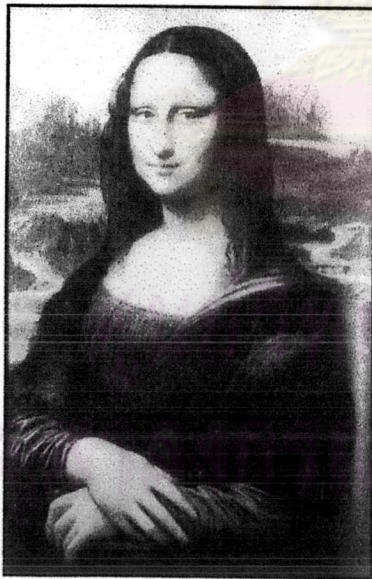
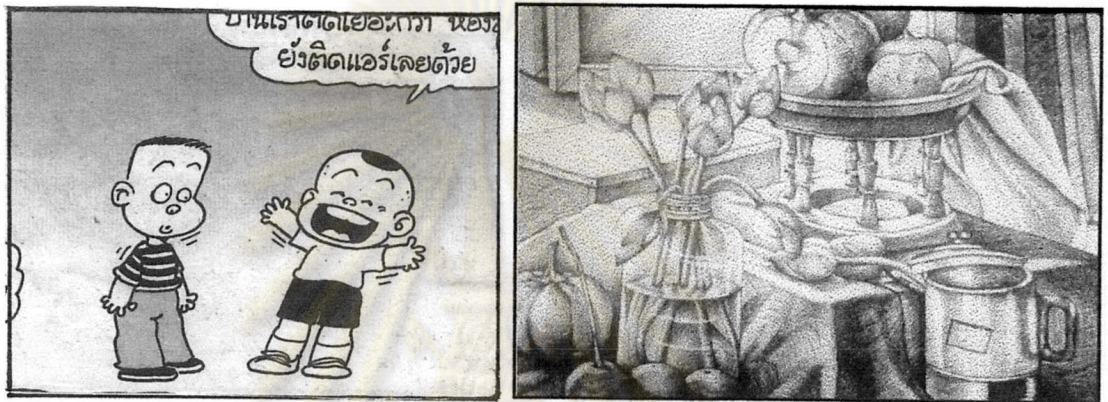
Georges de La Tour 'The new born child'

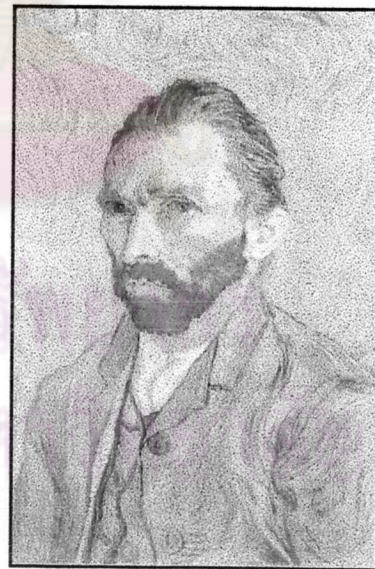
Toulouse-Lautrec 'Dance at the Moulin Rouge'

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ภาพที่แสดงคุณสมบัติด้านเทคนิค (technical properties)

Leonardo Da Vinci 'Mona Lisa'

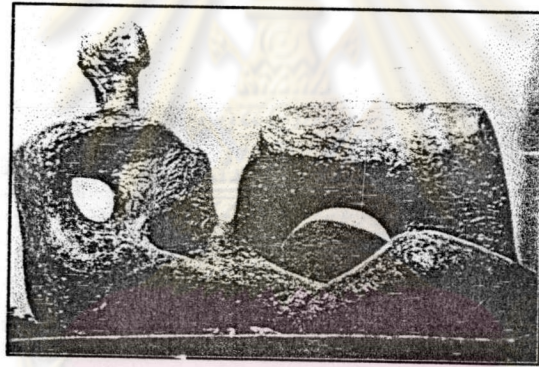
Vincent Van Gogh 'Self Portrait'

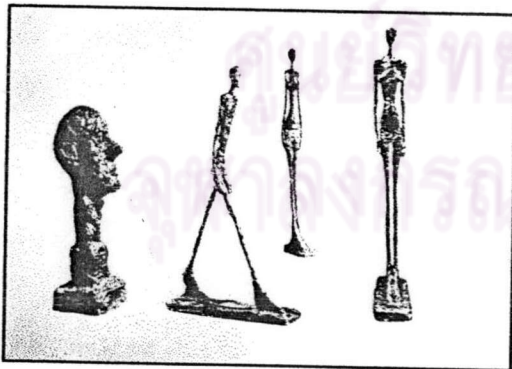
Matisse 'Woman'

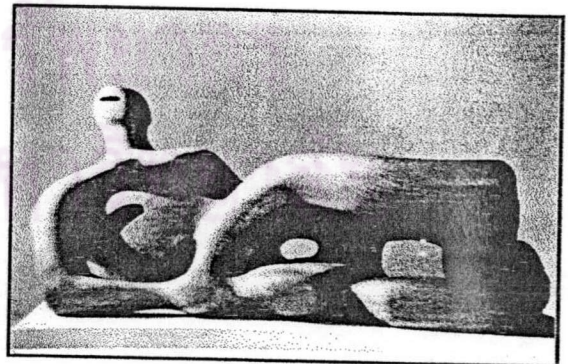
Rodin 'The Kiss'

Henry Moore 'Reclining Figure'

Giagometti 'Walking man'

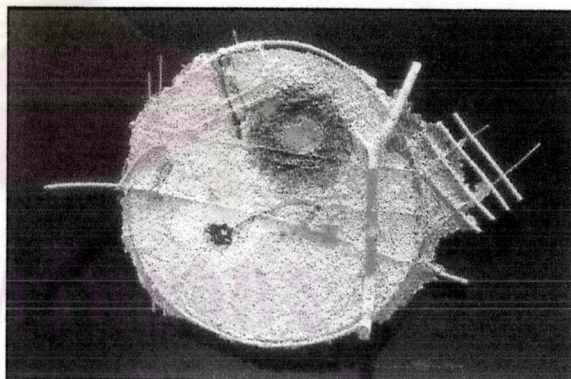
Henry Moore 'Reclining Figure'

Serat 'Sunday Afternoon on the island of La Grande Jatte'

Matisse

ถาวร โกอุดมวิทย์ "พิธีกรรม"

4. ภาพที่แสดงคุณสมบัติด้านความรู้สึก
(expressive properties)

Andrew Wyeth

Otto Dix

Auguste Renoir 'Dance at the Moulin de la Galette'

ภาคผนวก ค

แผนการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 1	
ส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส	
การรับรู้เรื่อง เส้นและสี	ระดับ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ถึงลักษณะของเส้น และสี โดยสามารถระบุถึงเส้นและสีต่างๆ ที่ตนเห็นในผลงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงลักษณะของเส้นและสีที่เห็นในผลงานศิลปะ กับสิ่งต่างๆที่เห็นในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
3. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงรูปแบบของเส้นและสีต่างๆที่ศิลปินใช้ในการถ่ายทอดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในผลงานของเขาโดยสามารถแสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่ตนรับรู้

เนื้อหา

เราเห็นเส้นลักษณะต่างๆ มีทั้งเส้นตรง เส้นโค้ง หรือเส้นคลื่น ฯลฯ และสีเส้นต่างๆ ที่ทั้งในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว บางครั้งศิลปินก็ใช้เส้นและสีเหล่านั้นถ่ายทอดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลงในผลงานศิลปะ แต่มุมมอง ของเส้นและสีที่อยู่ในผลงานศิลปะ อาจแตกต่างไปจากสิ่งที่เห็นในธรรมชาติ หรือความเป็นจริง ศิลปินสามารถจัดส่วนประกอบเหล่านี้ได้อย่างอิสระตามที่ตนเองต้องการ และศิลปินสามารถสื่อถึงความหมายต่างๆ ในภาพได้

กิจกรรมการสังเกตและสนทนา

1. ครูกับนักเรียนร่วมกันพูดคุยเกี่ยวกับลักษณะของเส้น และสีต่างๆที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนเคยเห็นในชีวิตประจำวัน

- นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้เป็นเส้นตรงบ้าง..มีเส้นตรงแบบใดบ้าง
- ใครเห็นเส้นตั้งบ้าง..แล้วเส้นนอนล่ะ เส้นเฉียงมีไหม
- เสาธงต้นนี้นักเรียนเห็นเป็นเส้นอะไร.... มันเป็นเส้นตรงในแนวใด(ตั้ง, นอน, เฉียง)

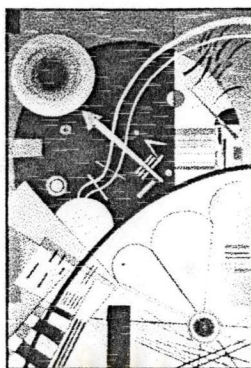
- ถ้าเสารงมีลักษณะโขนเอน ไปมาแทนที่จะตั้งตรงแบบที่พวกเธอเห็น เธอจะรู้สึกอย่างไร...
อยากเข้าไปเล่นโกโก้ไหม
- เพราะฉะนั้นเวลาที่เราเห็นมันตั้งตรงเช่นนี้ เราจะรู้สึกอย่างไร
- อย่างนั้นในระหว่างเสาที่ตั้งตรงกับเสาที่โขนเอน แบบใดที่ดูว่าจะมีความรู้สึกเคลื่อนไหวมากกว่ากัน
- แล้วถ้ามันนอนลงมาเลยล่ะ ล้มลงกับพื้นเลย นักเรียนคิดว่ามันดูเคลื่อนไหวหรือหยุดนิ่ง

และให้นักเรียนได้สังเกตเส้นที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมในธรรมชาติ และสิ่งรอบตัว

- เราเห็นเส้นอะไรในภาพนี้บ้าง
- ลำต้นของต้นไม้ตรงนั้นเห็นเป็นเส้นอะไร..มันไม่ตรงอย่างเสารงแต่ก็ดูเป็นเส้นตรงจริงไหม
- แล้วก่อนเห็นตรงนั้นล่ะนักเรียนเห็นเป็นเส้นอะไร
- ดูสนามหญ้านี้สิ นักเรียนเห็นตรงส่วนที่เป็นขอบสนามเป็นเส้นอะไร
- แล้วพุ่มไม้นั้น มีเส้นรอบนอกเป็นลักษณะใด
- ในภาพนี้นักเรียนเห็นสีอะไรบ้าง (สีเขียวของอะไร..สีน้ำตาลล่ะ..)
- แล้วนักเรียนเห็นสีอะไรมากที่สุดในภาพนี้
- เมื่อดูภาพนี้แล้วนักเรียนรู้สึกอย่างไร..สดชื่นไหม อยากไปเที่ยวที่นี้ไหม

2. เมื่อเรารู้จักกับมโนทัศน์ของเส้นและสีต่างๆโดยพื้นฐานแล้ว เรามาดูซิว่าจิตรกรเขาใช้เส้นและสีเหล่านี้ในงานของเขาอย่างไรบ้าง ครูนำภาพสไลด์ผลงานจิตรกรรมของจิตรกรชาวรัสเซีย วาซิลี คันดินสกี ชื่อภาพ 'Imblau, Dansle, Bleu' พร้อมกับแนะนำว่า พวกเราช่วยกันหาซิว่า จิตรกรคนนี้ใช้เส้น และสีแบบใดในภาพบ้าง

- ใครเห็นเส้นตรงในภาพนี้บ้าง อยู่ตรงไหน ใครช่วยออกมาชี้ที่
- นักเรียนจะเห็นว่าเส้นตรงในภาพนี้มีหลายทิศทางใช่ไหม..ใครเห็นเส้นเฉียงในภาพนี้บ้าง
- ใครเห็นเส้นนอนบ้าง..มีอยู่หลายเส้นเลยใช่ไหม
- แล้วใครเห็นเส้นโค้งบ้างในภาพนี้ แล้วเส้นโค้ง ที่คิดไปมาล่ะ
- ดูซิแล้วเส้นที่โค้งคิดไปมานี้มีขนาดแตกต่างจากเส้นอื่นอย่างไร
- ในภาพนี้ยังมีเส้นอย่างอื่นอีก ที่ไม่ใช่เส้นตรง หรือเส้นโค้ง อยู่ตรงไหน มีใครเห็นบ้าง...
- มันคือเส้นหยักใครเห็นบ้าง
- มีสีอะไรบ้างในภาพนี้ ใครเห็นสีฟ้าบ้าง อยู่ตรงไหน
- ครูถามถึงสีอื่นๆในภาพว่าเห็นสีอะไรบ้าง และอยู่ตรงไหน
- ศิลปินใช้สีอะไรมากที่สุดในการนี้
- นักเรียนคิดว่าศิลปินใช้เส้นโค้งในภาพถ่ายทอดอะไร เขาต้องการให้เราเห็นถึงอะไร
- ทำไมนักเรียนถึงคิดอย่างนั้น
- แล้วเส้นหยักๆยอดแหลมๆที่ประกบกับเส้นตรง พวกนี้ล่ะมันน่าจะเป็นอะไรได้บ้าง
- ไหนลองรวบรวมชื่อว่าเราพบอะไรในภาพนี้บ้างแล้ว.... และภาพนี้น่าจะเป็นภาพเกี่ยวกับอะไร
- นักเรียนเห็นสิ่งก่อสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นบ้างไหม อย่างอาคาร บ้านเรือนนะ
- (แล้วเส้นตรงที่ประกบกับเส้นนอนเป็นสี่เหลี่ยมสี่เหลี่ยมตรงนั้นมันดูเหมือนอะไร)
- ถ้ามีอาคารบ้านเรือนก็น่าจะมีคนอยู่ในภาพนี้บ้างนะ นักเรียนคิดว่าเห็นคนในภาพนี้บ้างไหม
- ใครเห็นบ้าง
- นักเรียนเห็นรูปกลมๆสีเหลืองในภาพตรงนั้นไหม มันทำให้นักเรียนนึกถึงอะไรได้บ้าง
- ทำไมมีหลายดวงจังล่ะ เพราะถ้าเป็นพระอาทิตย์ ก็ต้องมีพระจันทร์ หรือถ้าเป็นพระจันทร์ก็ต้องไม่มีพระอาทิตย์สิ (หรือมันคือเงาสะท้อนกันนะ..นักเรียนคิดว่าไง)
- พวกเขาคิดว่าภาพนี้ทำให้เธอคิดถึงบรรยากาศของสถานที่ใดได้บ้าง

3. ครูลองให้นักเรียนดูภาพที่มีคุณสมบัติเด่นเรื่องเส้นและสีอีกภาพหนึ่งที่มีความแตกต่างออกไป เป็นภาพของศิลปินชาวสเปน Joan Miro

- นักเรียนเห็นเส้นแบบใดในภาพนี้บ้าง
- เป็นเส้นแบบใดมากกว่ากัน ระหว่างเส้นตรงกับเส้นโค้ง
- แล้วมีเส้นตรง อยู่ตรงไหนบ้าง
- นักเรียนเห็นเส้นอย่างอื่นอีกบ้างไหม ในภาพนี้
- ดูแล้ว เส้นในภาพนี้เหมือนหรือต่างกับภาพที่แล้วไหม อย่างไร
- นักเรียนดูที่ลักษณะของเส้นในภาพนี้แล้ว สมมติว่านักเรียนเป็นศิลปินคนที่วาดภาพนี้ กำลังจับพู่กันลากเส้นอยู่เลย..นักเรียนคิดว่าลักษณะการลากเส้นเป็นอย่างไร...ลากอย่างรวดเร็ว, เชื่องช้าระมัดระวัง หรือ สบายๆลากไปเรื่อยๆแถมร้องเพลงไปด้วยอีกต่างหาก
- นักเรียนเห็นสีอะไรในภาพนี้บ้าง
- เห็นสีอะไรมากที่สุด
- สีน้ำเงินที่นักเรียนเห็นในภาพนี้ ให้ความรู้สึกร้อน หรือเย็น
- แล้วสีแดง หรือสีส้มในภาพ ทำให้นักเรียนนึกถึงอะไรได้บ้าง ให้ความรู้สึกร้อนหรือเย็น
- ถ้าเทียบว่าในภาพทั้งหมดนี้มี 10 ส่วน นักเรียนว่ามีสีน้ำเงินอยู่ที่ส่วนใน 10 ส่วน และมีสีแดง และส้มอยู่ที่ส่วนในภาพนี้
- สีน้ำเงินในภาพนี้น่าจะหมายถึงอะไร น้ำ หรือท้องฟ้า
- แล้วท้องฟ้าในภาพนี้ นักเรียนคิดว่าน่าจะเป็นเวลาใด กลางวันที่สว่างสดใส หรือ พลบค่ำที่พระจันทร์เพิ่งขึ้นมา หรือกลางคืน ดึกสงัดเงียบสนิท
- อย่างนั้นสีเหลืองในภาพด้านล่างนั้นละ มันมีสีเหลืองที่ท้องฟ้าได้อย่างไร หรือว่ามันเป็นแสงอาทิตย์สุดท้าย ที่เพิ่งจะตกกลับขอบฟ้าไป
- เห็นเส้นโค้งสีเหลืองหนานี้ไหม(ด้านบน)นักเรียนคิดว่ามันเป็นอะไร

- แล้วเส้นตรงที่ตัดกันคล้ายๆกากบาทตรงด้านล่างของภาพนั้น น่าจะเป็นอะไร นักเรียนคิดว่า ศิลปินอาจจะกำลังสื่ออะไรกับเราได้บ้าง ทำไมถึงเป็นอย่างนั้น
- แล้วเส้นตรงที่ตัดกันเป็นตารางทางซ้ายมือนั้นมันน่าจะเป็นอะไร...
- แล้วที่เป็นตารางเหมือนกันตรงด้านล่างทางขวามือล่ะ เป็นอย่างเดียวกันหรือเปล่า ..แล้วทำไมมาอยู่ด้านล่างล่ะ
- นักเรียนคิดว่าเส้นโค้งที่อยู่บริเวณกลางของภาพน่าจะเป็นอะไร เป็นสิ่งมีชีวิตหรือเปล่า ศิลปินต้องการสื่ออะไรกับเรา
- เส้นสีแดงที่เป็นโค้งวงกลมนั้นมันคืออะไร
- เห็นสีส้มตรงนี้ใหม่(ด้านซ้ายมือ) ระหว่างสีส้มกับสีน้ำเงิน สีไหนให้ความรู้สึกร้อนมากกว่ากัน
- แล้วสีส้มตรงนี้กับสีรุ้งตรงนั้นให้ความรู้สึกแตกต่างกันอย่างไร
- ถ้าเป็นคน คนสองคนนี้จะรู้สึกต่างกันอย่างไร
- แล้วสองคนนี้กำลังทำอะไรอยู่จึงทำให้เขารู้สึกอย่างนั้น
- ไหนลองมาดูกันสิว่าในมืออะไรอยู่ภาพนี้บ้าง ที่เราคุยกันมาเห็นอะไรบ้าง มันเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร
- เธอคิดว่าศิลปินสามารถถ่ายทอดบรรยากาศของการพักผ่อน การเล่นกัน และอารมณ์อย่างที่เราพูดคุยกันมา ได้ไหม

4. ครูสรุปบทเรียน ผลงานศิลปะทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นรูปแบบที่แสดงรูปธรรม หรือนามธรรมก็จะต้องประกอบขึ้นจากองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะ ประกอบกันขึ้นเป็นผลงานศิลปะ และเมื่อการประกอบกันนั้นสมบูรณ์เป็นภาพ ผลงานจะสามารถแสดง ออกมาทำให้เกิดความหมาย ความรู้สึกและแบบอย่างตามที่ศิลปินต้องการ

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียนสร้างภาพจากเส้นในลักษณะต่างๆ เป็นเรื่องราว โดยเส้นที่ใช้ ต้องมีความหลากหลาย ในด้านทิศทาง และขนาดด้วย
2. เมื่อนักเรียนสร้างภาพด้วยเส้นต่างๆ แล้วลงสีให้สวยงาม โดยสีที่นักเรียนเลือกใช้นั้น ควรเลือกใช้ทั้ง สองวรรณะ ทั้งสีร้อน และเย็น โดยครูจะช่วยแนะนำ

สื่อ และอุปกรณ์ ภาพสไลด์ผลงานศิลปะต่างๆ

- ภาพทิวทัศน์ธรรมชาติ
- Joan Miro

- Kandinsky 'Imblau, Dansle, Bleu'

การประเมินผล

1. ผู้เรียนสามารถระบุถึงเส้นและสีต่างๆ ที่ตนเห็นในผลงานศิลปะได้
2. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงลักษณะของเส้นและสีที่เห็นในผลงานศิลปะ กับสิ่งต่างๆที่เห็นในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้
3. ผู้เรียนสามารถเห็นถึงรูปแบบของเส้นและสีต่างๆที่ศิลปินใช้ในการถ่ายทอดธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในผลงานของเขาโดยสามารถแสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่ตนรับรู้ได้
4. ผู้เรียนสามารถใช้เส้น และสีในลักษณะต่างๆ ถ่ายทอดจินตนาการเป็นผลงานศิลปะได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 2	
ส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส	
การรับรู้เรื่อง รูปร่าง และรูปทรง	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ลักษณะของรูปร่าง รูปทรง และสามารถระบุถึงรูปร่าง และรูปทรงต่างๆ ที่เห็นในผลงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนระบุความแตกต่างระหว่าง รูปร่าง และรูปทรงในผลงานศิลปะ
3. เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงรูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งต่างๆ ที่เห็นในชีวิตประจำวัน
4. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงรูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงที่ศิลปินใช้ในการถ่ายทอดธรรมชาติ และจินตนาการลงในผลงานของเขา โดยสามารถพูดแสดงความรู้สึกตามการรับรู้ได้

เนื้อหา

รูปร่างและรูปทรงต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานศิลปะสามารถสื่อความหมายถึงสิ่งแวดล้อม ทั้งในธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น รูปแบบที่ศิลปินใช้ในผลงานของเขาสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของศิลปินในการจะเลือกสรรเสาะแสวงหารูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงที่สามารถสื่อความหมายและถ่ายทอดความคิด จินตนาการ ทักษะ และความรู้สึกของเขาที่มีออกมาให้ปรากฏออกมาเป็นรูปลักษณะ ที่ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ ทั้งจากรูปแบบเหมือนจริง ที่มีความหมายแจ่มชัด เข้าใจง่าย หรือรูปแบบเรขาคณิตที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบต่างๆ รูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงเหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่สามารถเห็นได้ทั้งในผลงานจิตรกรรมและประติมากรรม

กิจกรรมการสังเกตและสนทนา

1. ครูอธิบายความแตกต่างระหว่างรูปร่างและรูปทรง โดยครูนำรูปร่างสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงกลมต่าง

- นักเรียนเลือกรูปอะไร (ครูชูรูปร่างสี่เหลี่ยม) แล้วนี่ละ (ครูชูรูปร่างสามเหลี่ยม และ วงกลม)
- 2. จากนั้นครูนำรูปทรงของสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และวงกลมมาเปรียบเทียบ
- แล้วนี่ละรูปร่างอะไรบ้าง ต่างจากรูปที่แล้วอย่างไร
- ขึ้นไหนคือรูปร่าง ขึ้นไหนคือรูปทรง ทำไมละ

เพราะรูปทรงแสดงความหนา, ความลึก นั้นเรียกว่าวัตถุที่มีกิมิตินะ

3. ให้นำภาพเหมือนหุ่นนิ่งให้นักเรียนดู

- นักเรียนเห็นรูปร่างของสิ่งใดบ้าง
- มีชิ้นไหนในภาพที่มีรูปร่างเหมือน หรือคล้ายๆกับรูปร่างที่ครูชูให้ดูเมื่อกึ่งนี้บ้าง

4. ให้นำภาพ Departure of the ships ของศิลปิน Paul Klee ที่มีจุดเด่นของคุณสมบัติด้านรูปร่างให้นักเรียนดู

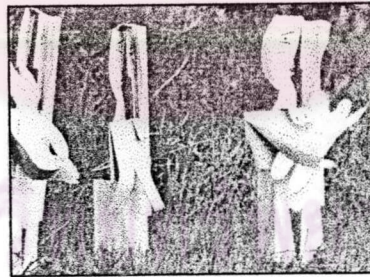

- รูปเหลี่ยมต่างๆที่นักเรียนเห็นในภาพนี้เป็น รูปร่างหรือรูปทรง
- นักเรียนเห็นรูปร่างใดบ้างในภาพนี้
- ใครเห็นสามเหลี่ยมบ้าง ตรงไหน...
- แล้วสี่เหลี่ยมล่ะ..มีสี่เหลี่ยมแค่แบบเดียวหรือเปล่า..นักเรียนเห็นกี่แบบแบบใดบ้าง
- วงกลมล่ะมีไหม มีกี่วง
- ใครเห็นรูปร่างอะไรที่ต่างไปจากนี้อีก ที่อยู่ตรงนี้..(ส่วนที่ดูเหมือนเป็นท้องเรือ) เราจะเรียกมันว่ารูปร่างอะไรดีล่ะ
- แล้วนักเรียนว่าเหลี่ยมแปลกๆนั้นประกอบกันเป็นรูปอะไร
- อย่างนั้นตามเหลี่ยมที่เห็นในภาพน่าจะเป็นอะไร..แล้วทำไมตรงนี้มันถึงต้องซ้อนกันด้วยล่ะ
- นักเรียนคิดว่าศิลปินวาดสิ่งที่ซ้อนกันเพื่อถ่ายทอดอะไร (ระยะใกล้-ไกล)
- สีเหลี่ยมผืนผ้าที่ตั้งอยู่ตรงนี้มันน่าจะเป็นอะไร(ตรงช่วงกลางภาพด้านขวา) ทำไมถึงคิดอย่างนั้น
- แล้วสีเหลี่ยมผืนผ้าสีแดงตรงนั้น น่าจะเป็นอะไร
- รูปร่างที่เราดูกันมา นักเรียนว่ารวมกันเป็นภาพของอะไร
- ถ้ามันเป็นเรือ เรือพวกนี้กำลังแล่นอยู่ หรือจอดอยู่นิ่งๆ
- นักเรียนคิดว่าลูกศรสีแดงนั้นน่าจะหมายความว่าอะไร
- แล้วมันอยู่ที่ไหนนะ แม่น้ำหรือเปล่า..ใครว่าที่อื่น.. น่าจะเป็นที่ไหนแน่ เพราะอะไร
- แล้วนักเรียนเห็นอะไรนอกจากเรือไหม อย่างชายฝั่ง หรือแสงจากบ้านเรือนบ้างไหม

- แล้วทำไมที่เรือลำใหญ่เน้นถึงมีวงกลมสีแดงอยู่ด้วยล่ะ วงกลมนั้นน่าจะเป็นอะไร..แล้วมันไปอยู่ตรงนั้นได้อย่างไร
- แล้ววงกลมสีน้ำเงินด้านบนนั้นล่ะมันน่าจะเป็นอะไร..เพราะอะไรถึงเป็นอย่างนั้น
- แล้วถ้ามันเป็นพระจันทร์ ทำไมมันถึงเป็นสีน้ำเงิน
- แล้วรูปร่างที่เป็นเส้นคดโค้งประกอบกับเส้นตรง บริเวณด้านล่างภาพนั้นล่ะ มันดูเหมือนอะไร
- ตกลงรูปร่างทั้งหมดนี้นักเรียนคิดว่าภาพนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร
- นักเรียนคิดว่าศิลปินเขาสามารถสื่อถึงการออกเดินทางของเรือกลางมหาสมุทร อันเว้งว้าง กว้างใหญ่ ได้หรือเปล่า

5. ครูอธิบายใ้ครุนักเรียนว่า ถึงแม้ภาพจะสร้างจากเพียงรูปร่างไม่กี่แบบ ก็สามารถสื่อความหมายให้เราได้ สิ่งต่างที่นักเรียนเห็น สิ่งของที่อยู่รอบๆตัวเรา มาจากรูปร่าง รูปทรงพื้นฐาน 4 รูปคือ สีเหลี่ยมจัตุรัส สีเหลี่ยมผืนผ้า สามเหลี่ยม และวงกลม ครูแนะให้นักเรียนสังเกตสิ่งรอบๆตัว “นักเรียนสามารถสังเกตเห็นรูปร่าง รูปทรงเหล่านั้นในห้องนี้หรือไม่ ? ที่ส่วนใดบ้าง ?”

6. ครูเลือกผลงานประติมากรรมที่ศิลปินถ่ายทอดแสดงลักษณะการตัดทอนรูปร่างตามธรรมชาติ ประติมากรรมชุดนี้สร้างโดยใช้การตัด ดัด พับวัสดุที่เป็นแผ่นระนาบให้เป็นรูปร่าง 3 มิติของ Pablo Picasso กล่าวถึงศิลปินเล็กน้อยในการปูพื้นฐาน Pablo Picasso เป็นศิลปินในกลุ่มบาศกนิยม (Cubism) นิยมสร้างงานในลักษณะตัดทอนรูปแบบธรรมชาติ จากรูปร่างต่างๆ ให้เป็นรูปทรงง่ายๆ ถ่ายทอดวิถีชีวิตของคนทั่วไป

- นี่เป็นประติมากรรมจริงๆ ที่จัดวางอยู่ในสวนนะ ดังประติมากรรมที่นักเรียนเห็นอยู่นี้
- นักเรียนลองพิจารณาดูนะว่า ศิลปินใช้วัสดุใดมาประกอบเป็นประติมากรรมชุดนี้ ตอนนั้นจะมีลักษณะเป็นเช่นไรก่อนประกอบ ..เป็นก้อน...หรือเป็นแผ่น..อย่างนั้นมันเป็นรูปร่างหรือรูปทรงมาก่อน
- ประติมากรรมนี้เคยเป็นรูปร่างมาก่อน แล้วศิลปินจัดการทำมันให้เป็นรูปทรงขึ้น นักเรียนคิดว่าเขาทำอย่างไร

- เมื่อศิลปินจัดการตัด ดัด พับ รูปร่างเหล่านั้นก็เกิดเห็นเป็นความกว้าง ความลึก ตื้นชั้น เป็นมิติที่ 3 ขึ้นมา กลายเป็นประติมากรรมชุดนี้ นักเรียนคิดว่า ถ้าเราใช้กระดาษแข็ง ทำอย่างเขาบ้าง จะได้อะไรใหม่
- นักเรียนคงเห็นว่าบางส่วนยังเป็นรูปร่างอยู่ ใครเห็นบ้างว่าอยู่ตรงไหน มันดูเป็นรูปร่างของอะไร
- แล้วส่วนที่เป็นรูปทรงในภาพน่าจะเป็นรูปทรงของอะไร
- ถ้าเป็นคน นักเรียนคิดว่าเป็นผู้หญิง หรือผู้ชาย เพราะอะไร
- แล้วมีกี่คนกันแน่..ไหนลองนับซิ
- พวกเขากำลังทำอะไรอยู่
- ทำไมประติมากรรมชุดนี้ศิลปินถึงทาสีขาวหมดเลยล่ะ.ทำไมไม่ทาสีสวยๆหลายๆสี ชาวเป็นสีที่น่าจะหมายถึงอะไรได้บ้างนะ
- นักเรียนคิดว่าประติมากรรมชุดนี้มีเนื้อหาเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถสื่อถึงความรักอันบริสุทธิ์ของแม่ที่มีต่อลูกน้อยได้ไหม..มันทำให้นักเรียนรู้สึกดีได้ไหม

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ให้นักเรียนเลือกใช้ รูปร่างต่างๆ มาประกอบกับเป็นภาพผลงานศิลปะของนักเรียน รวมทั้งตั้งชื่อผลงานของตน

สื่อและอุปกรณ์ ภาพสไลด์ผลงานศิลปะ (ภาพเหมือนหุ่นนิ่ง ,Paul Klee 'Departure of the ships' Pablo Picasso) รูปร่างสามเหลี่ยม สีเหลี่ยม วงกลม จากการ์ดกระดาษแข็ง รูปทรงสามเหลี่ยม สีเหลี่ยม วงกลม

การประเมินผล

1. ผู้เรียนสามารถระบุถึงรูปร่าง และรูปทรงต่างๆที่เห็นในผลงานศิลปะได้
2. ผู้เรียนสามารถระบุความแตกต่างระหว่าง รูปร่าง และรูปทรงในผลงานศิลปะได้
3. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงรูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงที่เห็นในผลงานศิลปะกับสิ่งต่างๆที่เห็นในชีวิตประจำวันได้
4. ผู้เรียนสามารถเห็นถึงรูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงที่ศิลปินใช้ในการถ่ายทอดธรรมชาติ และจินตนาการลงในผลงานของเขา โดยสามารถพูดแสดงความรู้สึกตามการรับรู้ได้

แผนการสอนที่ 3	
ส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส	
การรับรู้ เรื่อง พื้นผิวและแสงเงา	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ลักษณะของพื้นผิว และสามารถระบุถึงพื้นผิวแบบต่างๆ ที่ตนเห็นในผลงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่มีต่อพื้นผิวลักษณะต่างๆ ที่ตนเห็นในผลงานศิลปะ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์การสัมผัส
3. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงแหล่งที่มา และช่วงเวลาของแสงในภาพโดยแสดงความคิดเห็นจากสิ่งที่ตนรับรู้
4. เพื่อให้ผู้เรียนเชื่อมโยงลักษณะของพื้นผิวต่างๆ กับระยะความลึกตื้นจากแสงเงาที่เห็นในผลงานศิลปะได้

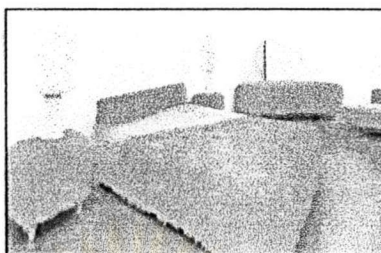
เนื้อหา

พื้นผิวเป็นส่วนประกอบทางทัศน(การเห็น)ชนิดหนึ่ง ถึงแม้การรับรู้ถึงพื้นผิวเป็นการรับรู้ทางด้านความรู้สึกสัมผัสมากกว่าการเห็น แต่การที่เรารู้สึกถึงพื้นผิวต่างๆ ได้จากการมองผลงานศิลปะนั้นเกิดจากการสะสมประสบการณ์ของเรา บางครั้งผิวสัมผัสของวัตถุอาจมีความคล้ายคลึงกัน หรือแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศิลปินที่จะเลือกสรรจัดวางพื้นผิวของสิ่งต่างๆ โดยมุ่งหวังถึงความสวยงาม บางครั้งศิลปินก็สร้างพื้นผิวเพื่อลวงตาผู้ดูให้รู้สึกจริงจังไปกับพื้นผิวที่เขาสร้างขึ้นเพื่อ สื่อถึงอารมณ์ ทัศนะ และจินตนาการของเขาที่ต้องการอีกทั้ง แสงทำให้เราเห็นพื้นผิวของตัววัตถุ และทำให้เราเห็นมวลของวัตถุ แสงในทิศทางต่างๆ ที่มากระทบพื้นผิวทำให้เกิดเงาบนตัววัตถุในทิศทางต่างๆ กัน และยังก่อให้เกิดความรู้สึกที่มีในผลงานศิลปะแตกต่างกันออกไป และยังทำให้ลักษณะภายนอกดูแตกต่างกันออกไปด้วย

กิจกรรมการสังเกต และสนทนา

1. ครูอธิบายให้นักเรียนฟัง พื้นผิว ความรู้สึกของพื้นผิวเป็นอิทธิพลที่สำคัญ สิ่งที่มีผิวขรุขระแตกต่างไปจากที่มีพื้นผิวราบเรียบ ศิลปินสร้างสื่อที่เขาใช้ทำงานให้มีพื้นผิวแตกต่างกัน เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่างกัน และให้นักเรียนลองสัมผัสพื้นผิวต่างๆ ที่ครูเตรียมมา เช่น สำลี กระดาษลูกฟูก ผ้าลินิน พื้นผิวของสีที่ระบายแบบเรียบๆ และหนาๆ โดยให้นักเรียนบอกชื่อสิ่งที่นักเรียนกำลังสัมผัส และมันให้ความรู้สึกอย่างไร เช่น นักเรียนกำลังสัมผัส สำลี ให้ความรู้สึกนุ่ม เบา เป็นต้น

2. ครูให้นักเรียนดูผลงาน Bedroom Ensemble ของศิลปินสมัยใหม่ชาว สวิตเซอร์แลนด์ ชื่อ SYLVIE FLEURY

- ดูชุดเฟอร์นิเจอร์ในห้องนอนนี้ดี นักเรียนคิดว่ามันทำจากอะไร
- ขนสัตว์จริงๆมีสีแบบนี้ใหม่ มันน่าจะเป็นขนสัตว์เทียม จริงไหม
- นักเรียนคิดว่าถ้าได้จับต้อง จะรู้สึกอย่างไร นุ่มไหม
- ถ้าได้นอนลงบนเตียงนี้จะหลับสบายไหม
- ดีไหมถ้าห้องนอนนักเรียนมีชุดเฟอร์นิเจอร์ชุดนี้
- นักเรียนคิดว่าศิลปินทำให้ชุดเฟอร์นิเจอร์นี้น่านอน ทำให้หลับฝันดี
- นักเรียนชอบไหมอยากมีเป็นของตัวเองไหม

3. ครูให้นักเรียนดู ภาพคนเหมือนของจิตรกรในลัทธิ Photo Realism ชื่อภาพ John ของ Chuck Close

- นักเรียนคิดว่าภาพนี้เป็นภาพวาดหรือภาพถ่าย
- ใครคิดว่าเป็นภาพถ่ายบ้าง ทำไมล่ะ
- แล้วใครคิดว่าเป็นภาพวาดบ้าง ทำไมถึงคิดอย่างนั้น ตรงไหนของภาพทำให้เธอคิดอย่างนั้น (ถ้ายังตกลงกันไม่ได้ครูก็เฉลย)
- นักเรียนดูดี เหมือนผิวหนังของคนจริงๆ เลยไหม..แล้วถ้าเราได้สัมผัสตรงบริเวณผิวหนังนี้ จะรู้สึกอย่างไร

- แล้วเส้นผม ดูเป็นคนผมเส้นเล็กหรือผมเส้นใหญ่
- หนดเคราของเขาละ ถ้าเราได้สัมผัสจะรู้สึกอย่างไร นุ่ม หรือแข็งกระด้าง ใครเคยจับหนดเคราของคุณพ่อบ้าง เป็นอย่างไร คิดว่าเหมือนกับคนในภาพไหม
- ดูที่รอบๆดวงตาของเขาซิเห็นรอยย่นนั้นไหม นักเรียนคิดว่าคนในภาพนี้อายุเท่าไร มากหรือน้อยกว่าคุณพ่อของเธอ
- ดูแววตาของเขา นักเรียนว่าเขากำลังคิดอะไรอยู่ เขามีอารมณ์เช่นไร
- นักเรียนคิดว่าศิลปินจะมีลักษณะการใช้พู่กันอย่างไร คิดว่าเขาใช้เวลาวาดนานไหม
- นักเรียนว่าศิลปินสามารถทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามีคนคนนี้อยู่จริงๆไหม นักเรียนคิดว่าถ้านำภาพนี้ไปใส่อัลบั้มรูปปนกับรูปถ่าย นักเรียนจะแยกออกไหม

4. ครูนำภาพคนเหมือนของจิตรกร Vincent Van gogh ชื่อภาพ Self-Portrait มาให้นักเรียนดูเพื่อเปรียบเทียบ

- นักเรียนลองสังเกตการใช้สีของเขาสิ สีที่นักเรียนเห็นในภาพนี้ มีเนื้อสีหนาหรือบาง
- นักเรียนคิดว่าตอนที่ศิลปินคนนี้ระบายสีนี้จะเป็นลักษณะใด.. ใช้พู่กันตักสีขึ้นมาเยอะๆ แล้วแต้มๆๆต่อกันไปเรื่อยๆ หรือใช้พู่กันแต้มสีทีละนิดแล้วทาลงไปเบาๆ
- นักเรียนคิดว่าเขาใช้อุปกรณ์อะไรวาด นิ้วมือ พู่กันขนแข็ง ๆ หรือไม้ หรืออะไรดี
- ถ้าเธอสามารถสัมผัสภาพนี้ได้ จะรู้สึกอย่างไร
- คิดว่าภาพนี้ให้ความรู้สึกด้านพื้นผิวต่างจากภาพแรกอย่างไร
- การที่ศิลปินระบายสีหนา ๆ เห็นเป็นรอยแปรงอย่างนี้ดูมีพลังและมีชีวิตชีวามากกว่าระบายเรียบ ๆ อย่างภาพเมื่อกี้ไหม
- แล้วนักเรียนว่าหน้าคนดูเป็นยังไงบ้างเวลาระบายสีให้เห็นรอยแปรงอย่างนี้
- นักเรียนสามารถเดาอายุของคนในภาพนี้ได้ไหม จะเดาจากอะไร เราสามารถมองเห็นรอยย่นบนเหมือนภาพเมื่อกี้ไหม
- ดูเส้นผมหรือหนดเคราที่ศิลปินวาดซิ มันดูเหมือนจริงไหม ดูจากพื้นผิวที่ศิลปินวาด นัก

- เรียนว่ามันดูอ่อนนุ่มหรือแข็งกระด้าง
- นักเรียนว่าคนในภาพนี้หิวผมบ้างหรือเปล่า หรือแค่เสียไปเฉย ๆ ดูเหมือนเขาจะไม่ได้สระผมด้วยซ้ำ
 - ดูเสื้อผ้าของเขาสิ เขาใส่เสื้อผ้าแบบไหนอยู่ ผ้ายีนส์ ผ้าฝ้าย หรือผ้าขนสัตว์
 - ที่พื้นหลังของภาพ นักเรียนเห็นรอยแปรงที่เป็นเส้นหมุนวน ดูเหมือนอะไร
 - มันทำให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณในภาพนี้กำลังรู้สึกอย่างไร หรือเขาเป็นคนอย่างไร สนุกสนาน ร่าเริง หมองเศร้า สับสน หรือดูสงบเงียบ
 - เรามาดูแสงเงาของภาพนี้กันบ้างนะ ภาพนี้นักเรียนพอจะดูออกไหมว่าแสงมีทิศทางที่มาจากทางไหน
 - ดูเงาที่บริเวณหน้าของคนนี้สิ เงาบนหน้ามีสีอะไร
 - ใช้...เขี้ยวไปหมด ดวงตาก็สีเขี้ยว ปากก็สีเขี้ยว โหนกแก้มยังมีเขี้ยว ๆ เหลือง ๆ ทุกอย่าง มันทำให้เขาดูเป็นคนสุขภาพดีไหม เขาสบายดีหรือเปล่า
 - มันเป็นภาพของคนป่วยชัด ๆ เลยใช่ไหม
 - นักเรียนรู้ไหม (ภาพนี้เป็นภาพที่) ศิลปิน Vincent Van Gogh เขาวาดภาพตัวเอง แต่ดูอย่างกับว่ามีคนอื่นมานั่งสังเกตเขา อารมณ์ของเขา ความรู้สึกของเขา รวมถึงสุขภาพของเขา ทุกอย่างแสดงออกมาจากแววตาในภาพใช่ไหม
 - เมื่อเราดูภาพนี้แล้ว ดูทั้งหมดของภาพนี้ ดูพื้นผิวที่ศิลปินใช้ ประกอบกับทิศทางต่าง ๆ ของเส้นดูที่สี แสงและเงาของภาพนี้ทั้งหมดนี้สามารถถ่ายทอดความรู้สึกสับสน ปวดหัว ไม่สบายของเขาให้กับนักเรียนได้ไหม

5. ภาพ The new born child ของ Georges de La Tour

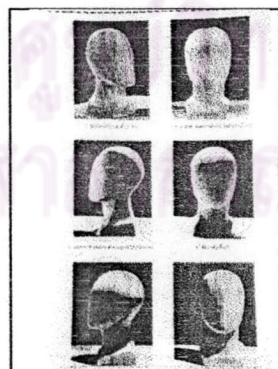
- นักเรียนเห็นอะไรในภาพนี้บ้าง เห็นคนกี่คน เป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย
- เห็นเด็กทารกไหม
- นักเรียนคิดว่าผู้หญิง 2 คนนี้ใครน่าจะเป็นแม่ของเด็กคนนั้น แล้วอีกคนเป็นใครกันล่ะ
- นักเรียนดูภาพนี้ซิให้ความรู้สึกด้านพื้นผิวต่างจาก 2 ภาพแรกไหม

- ดูที่ผิวของเด็กทารกในภาพสี ถ้าเราได้สัมผัสผิวแก้มของเด็กทารกในภาพจะรู้สึกอย่างไร
- ใครเคยมีน้องเล็ก ๆ บ้าง เคยจับผิวหนังหน้าของน้องตอนเล็ก ๆ ใหม รู้สึกอย่างไร
- แล้วผิวของผู้หญิงสองคนในภาพละ จำหน้าของจอห์นได้ไหม เหมือนกันไหมถ้าเราดูใกล้ ๆ
- เห็นเสื้อผ้าที่ผู้หญิงสองคนนี้ใส่ไหม น่าจะเป็นผ้าลักษณะใด ลีนมัน เบาบาง, ดูด้าน ๆ หนา ๆ หน้อย

เรามาดูเรื่องแสงเงากันบ้าง

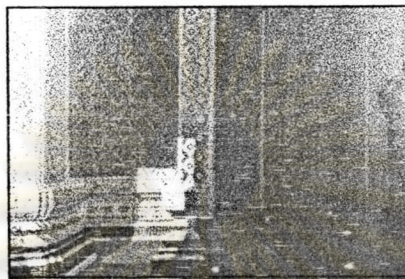
- นักเรียนเห็นแสงที่อยู่ในภาพนี้ไหม เป็นแสงที่ทำให้ความรู้สึกอ่อนโยน หรือแรงกล้า
- แสงที่เห็นในภาพเกิดจากอะไร แสงมาจากจุดใดของภาพ
- อย่างนั้นในภาพนี้น่าจะเป็นเวลาใด กลางวัน หรือกลางคืน
- แล้วส่วนที่ถูกแสงในภาพเห็นรายละเอียดเป็นเช่นไร ชัดเจน หรือมืดมัว ถ้าเปรียบเทียบกับส่วนที่ไม่ถูกแสง
- นักเรียนลองจินตนาการดูนะ ถ้าแสงในภาพสว่างกว่านี้ อาจจะเป็นแสงจากหลอดไฟ เราจะเห็นรายละเอียดในภาพต่างไปจากนี้ไหม จะเห็นชัดกว่านี้หรือน้อยกว่านี้ แล้วถ้าแสงสว่างน้อยกว่านี้อีกล่ะ
- ถ้าเป็นแสงจากหลอดไฟ จะให้ความรู้สึกเดียวกันนี้กับเชอหรือเปล่า เวลาดูภาพนี้
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถสื่อถึงความอบอุ่น อ่อนโยน จากภาพนี้ให้นักเรียนรู้สึกได้ไหม เรา รู้สึกถึงความทะนุถนอมไหม นักเรียนคิดว่าศิลปินเขาจะรู้สึกดีกับภาพนี้ไหม นักเรียนดูภาพนี้แล้วรู้สึกดีไหม

5. ครูอธิบายถึงจุดที่มาของแสง และเงาที่เกิดขึ้นตามทิศทางของแสง จากหุ่นนิ่ง

- นักเรียนเห็นทิศทางที่มาของแสงในภาพนี้ไหม มาจากทางใด
- ถ้าทางซ้ายเป็นทิศตะวันออก นักเรียนคิดว่าเวลานี้น่าจะเป็นเวลากี่โมง

- แล้วเห็นเงาที่เกิดขึ้นใหม่ แสงมาจากทางซ้าย เงาจะอยู่ที่ทิศทางใด
 - นั่นเท่ากับว่าทิศทางของแสง และเงาจะอยู่ตรงข้ามกันเสมอ
 - แล้วภาพนี้ล่ะ ถ้าเงามาจากข้างบนแบบนี้ นักเรียนคิดว่าเงาจะอยู่ที่ทิศทางใด
7. เมื่อนักเรียนเข้าใจเรื่องทิศทางของแสง และเงาที่จะเกิดขึ้นแล้ว ครูให้นักเรียนดู ภาพ วัด ของ ปรีชา เกาทอง

- นักเรียนเห็นภาพนี้แล้ว นักเรียนสามารถบอกได้ใหม่ว่าเป็นภาพของอะไร น่าจะเป็นที่ไหน
- ใครเคยไปวัดบ้าง มีลักษณะคล้ายแบบนี้หรือเปล่า
- นักเรียนเห็นส่วนที่สว่างในภาพใหม่ ทำไมถึงมีลักษณะแสงเงาเช่นนี้ล่ะ
- นักเรียนคิดว่าส่วนที่เป็นแสงทำไมจึงสว่างจัดขนาดนั้น และส่วนที่เป็นเงาก็มืดขนาดนั้น เป็นไปได้ใหม่ที่จะเป็นส่วนในโบสถ์ ใครเคยเข้าไปนั่งในโบสถ์บ้าง โบสถ์ที่มีพระพุทธรูปตั้งอยู่
- นักเรียนสามารถมองเห็นจุดกำเนิดแสงในภาพได้ใหม่ แล้วนักเรียนว่าแสงในภาพมาจากที่ไหนล่ะ ดูขอบเหลี่ยม ๆ ของแสงที่ตกกระทบนั้นสิ
- สังเกตดูลวดลาย และเหลี่ยมสันของเสาพวกนี้สิ ดูตรงส่วนที่ถูกแสงนั้นต่างจากส่วนที่ถูกแสงอย่างไร ส่วนไหนชัดกว่ากัน
- แล้วทำไมส่วนมืด ๆ นั้นแสงถึงส่องไปไม่ถึงล่ะ มันอยู่ในระนาบระดับเดียวกันกับส่วนที่ถูกแสงหรือเปล่า หรือมันอยู่ลึกเข้าไปอีก
- นักเรียนลองบอกชื่อว่าส่วนไหนของภาพอยู่ลึกที่สุด เพราะอะไร
- คิดว่าส่วนที่ถูกแสงกับส่วนที่ไม่ถูกแสงส่วนไหนเย็นกว่ากัน และมีความรู้สึกอื่นร่วมด้วยไหม เช่นสงบ
- นักเรียนจำภาพเมื่อก็ได้ใหม่ กับภาพนี้มีลักษณะของแสงและเงาต่างกันอย่างไร เช่น แหล่งกำเนิดแสงต่างกันอย่างไร มีอะไรอีก
- แล้วศิลปินเขาสามารถทำให้เรารู้สึกว่า เราเข้าไปนั่งอยู่ในโบสถ์ได้จริงหรือเปล่า รู้สึกเย็นจริงไหม
- ศิลปินสามารถถ่ายทอดความรู้สึกสงบของวัดให้นักเรียนรู้สึกได้ใหม่

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียนทดลองปะติดวัสดุหลายๆชนิด สร้างเป็นผลงานศิลปะ
 2. ทดลองสร้างเงาจากทิศทางของแสงที่ตกกระทบบนวัตถุง่ายที่ครูเตรียมมา
- สื่อและอุปกรณ์ ภาพสไลด์ผลงานศิลปะ (หุ่นนิ่งเรขาคณิต ,Sylvie Fleury 'Bedroom Ensemble'
 , Chuck Close 'John', Vincent Van Gogh 'Self-Portrait', Georges de La Tour 'The new born child', ปริฉา เกาทอง 'วัด')

การประเมินผล

1. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถระบุถึงพื้นผิวแบบต่างๆ ที่ตนเห็นในผลงานศิลปะได้
2. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถแสดงความรู้สึกที่มีต่อพื้นผิวลักษณะต่างๆ ที่ตนเห็นในผลงานศิลปะ และเชื่อมโยงกับประสบการณ์การสัมผัสได้
3. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถระบุถึงแหล่งที่มา และช่วงเวลาของแสงในภาพโดยแสดงความคิดเห็นจากสิ่งที่ตนรับรู้ได้
4. พิจารณาจากผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงลักษณะของพื้นผิวต่างๆ กับระยะความลึกตื้นจากแสงเงาที่เห็นในผลงานศิลปะได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 4	
โครงสร้างในงานศิลปะ	
เรื่อง ความสมดุล	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงรูปแบบความสมดุลแบบต่างๆที่ตนเห็นในผลงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจถึงคุณสมบัติของความสมดุลในผลงานศิลปะที่ตนรับรู้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นของความสมดุลในผลงานศิลปะ และในสิ่งแวดล้อมที่ตนเองเห็น

เนื้อหา

ความสมดุล เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดเอกภาพ หรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในผลงานศิลปะ ความสมดุล หมายถึง ดุลยภาพในทางศิลปะ ความสมดุลหมายถึงการผสมผสาน กลมกลืนกัน ความพอเหมาะพอดีของส่วนประกอบต่างๆในงานศิลปะ ความสมดุลมี 2 ลักษณะใหญ่ๆ คือ สมดุลแบบสมมาตร และอสมมาตร ความสมดุลทั้ง 2 ลักษณะนี้สามารถเห็นได้ทั่วไปทั้งในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ผลงานสถาปัตยกรรม และผลงานศิลปะแขนงต่างๆ

ความสมดุลแบบสมมาตร (สองข้างเท่ากัน) คือ ลักษณะของผลงาน หรือสิ่งของต่างๆที่สามารถแบ่งครึ่ง 2 ข้างได้เท่ากัน

ความสมดุลแบบอสมมาตร (สองข้างไม่เท่ากัน) คือ ลักษณะของผลงาน หรือสิ่งต่างๆที่ไม่สามารถแบ่งสองข้างได้เท่ากัน แต่ส่วนประกอบต่างๆ กระจายกันอยู่ในภาพโดยสามารถทำให้เกิดความรู้สึกสมดุล

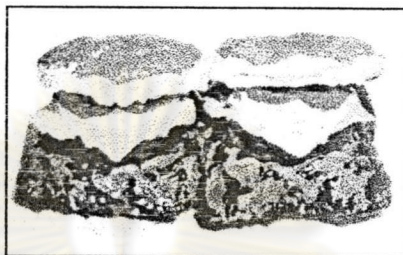
กิจกรรมการสังเกตและสนทนา

ครูเกริ่นกับนักเรียนก่อน ว่าเมื่อเรามองภาพหนึ่งเราจะเห็นส่วนประกอบทั้งหลายไม่ว่า เส้น สี แสง เงา รูปร่าง รูปทรง ต่างๆในผลงานนั้นๆดูเข้ากันอย่างงดงาม ไม่รู้สึกขัดแย้งกัน เนื่องจากศิลปินใช้หลักการจัดวางให้ผลงานเกิดเอกภาพ โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐาน ความสมดุล การจัดจังหวะ

1. ครูเริ่มจาก ให้นักเรียนช่วยกันหาความหมายของ ความสมดุล โดยให้นักเรียนสังเกตสิ่งรอบตัวเริ่มที่ “นักเรียนเห็นสิ่งใดบ้างที่เมื่อแบ่งครึ่งจะมีลักษณะ 2 ข้างเท่ากันพอดี?” ครูยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจ “ถ้าเรายืนแขนทั้ง 2 ข้างไปด้านหน้านิ้วมือของเราจะชนกันพอดี..แล้ว

ขาของเราจะยาวเท่ากันหรือไม่?" "ร่างกายของคน และสัตว์ส่วนใหญ่แบ่ง 2ข้างออกได้เท่าๆกัน เราเรียกว่า สมดุลแบบ 2 ข้างเท่ากัน หรือสมมาตร"

2. ครูยกตัวอย่างผลงานศิลปะ เคาภาพประติมากรรมของClaes Oldenburg ที่ชื่อ แฮมเบอร์เกอร์หนึ่งคู่ (Dual Hambergers) ให้นักเรียนพิจารณา ทุกสิ่งทุกอย่างของประติมากรรม 2 ชั้นนี้ และถามคำถาม

- นักเรียนเห็นเป็นภาพของอะไร
- แล้วแฮมเบอร์เกอร์ 2 ชั้นนี้เหมือนกันไหม หรือมีส่วนไหนไม่เหมือนกันบ้าง
- นักเรียนดูส่วนประกอบของแฮมเบอร์เกอร์ 2 ชั้นนี้ว่ามีทุกอย่างเหมือนกันหมดไหม มีขนมปังเท่ากันไหม เนื้อ เนยแข็ง ผัก มีเหมือนกัน จำนวนเท่ากันใช่ไหม
- สมมติว่าเราเอาแฮมเบอร์เกอร์ทั้ง 2 ชั้นไปชั่งน้ำหนัก มันน่าจะหนักเท่า ๆ กันไหม
- แล้วทำไมเขาถึงสร้าง ประติมากรรม 2 ชั้นที่ดูคล้ายกันด้วย ชั้นเดียวไม่พอหรือ ถ้านักเรียนทานคนเดียวหมดไหม 2 ชั้นนี้
- หรือว่าการมี 2 ชั้นทำให้ดูน่าสนใจกว่า
- เวลาที่เราดูประติมากรรม 2 ชั้นนี้ เราต้องเคลื่อนสายตาไปมาใช่ไหม เราจะไม่เพ่งเล็งดูเพียงชั้นเดียวจริงไหม เพราะอีกชั้นก็ดึงดูดสายตาของเราให้โยกย้ายไปมา จากซ้ายไปขวา, ขวามาซ้ายเวลาที่เรามองหาความแตกต่างระหว่าง 2 ชั้นนี้ ดวงตาเราต้องเคลื่อนไหวขึ้น ลงด้วยไหม เหมือนเวลาเราเล่นเกมสลับจับผิดภาพเลยใช่ไหม
- มาดูอีกภาพหนึ่งซิ ว่าสองฟากจะมีน้ำหนักเท่ากันไหม

3. ภาพ The Parents of the Artist ของ Otto Dix

- นักเรียนว่า ภาพนี้ต่างจากภาพแฮมเบอร์เกอร์อย่างไร
- คนสองคนในภาพคล้ายกันหรือไม่ เป็นเพศเดียวกันไหม รูปร่างหน้าตาคล้ายกันไหม
- ถ้าเราแบ่งครึ่งภาพด้วยเส้นตั้งจะเห็นอะไรบ้างอยู่ทางขวามือ
- แล้วเห็นอะไรบ้างอยู่ทางซ้ายมือ
- จิตรกรใส่รายละเอียดทั้ง 2 ซีกเท่า ๆ กันหรือไม่
- คุณคนป่าคนนี้มีสีเสื้อผ้าอะไร กระโปรงสีอะไร แล้วคุณลุงใส่เสื้อผ้าอะไร
- สีเสื้อผ้าของคุณลุงกับคุณป้านี้มีใครเด่นกว่าใครไหม หรือดูเด่นเท่า ๆ กัน
- ดูดี ๆ มีอะไรที่ทางขวามือมีแต่ทางซ้ายมือไม่มี (นอกจากคุณลุงนะ)
- แล้วอะไรที่ทางซ้ายมือมีแต่ทางขวาไม่มี ดูที่แขนของคุณป้าสิ วางอยู่บนอะไร ใครเห็นบ้าง
- ซีกไหนดูหนักกว่าหรือมันดูเท่า ๆ กัน กระดาษที่แปะอยู่ที่ผนังทางขวามือนั้น ทำให้ภาพข้างนั้นหนักกว่าหรือเปล่า
- หรือว่ากระดาษแผ่นนั้นทำให้ภาพดูสมดุลขึ้น เพราะอะไรใครรู้บ้าง
- ถ้าเราเปลี่ยนสีเสื้อกั๊กสีดำของคุณลุงคนนั้นกลายเป็นสีส้มสด ๆ เลยนะ จะเป็นยังไง ภาพจะยังดูสมดุลอยู่ไหม ข้างไหนจะเด่นกว่า แล้วน้ำหนักทางสายตาที่เราดูภาพจะเปลี่ยนไปไหม
- เห็นไหมถ้าเราเปลี่ยนส่วนประกอบของภาพบางส่วนก็สามารถทำให้ภาพนั้นเปลี่ยนไป อาจจะไม่จากภาพที่ดูสมดุลดีกลายเป็นไม่สมดุลได้ หรือจากภาพที่ไม่สมดุล กลายเป็นสมดุลได้เช่นกัน
- แต่อย่างภาพนี้ถึงแม้ว่า 2 ข้างจะไม่เหมือนกันทุกอย่างแต่มันก็สมดุลดี

5. เมื่อนักเรียนได้รับรู้เรื่องความสมดุลแบบ 2 ข้างเท่ากันแล้ว เริ่มทำความรู้จักกับสมดุลแบบ 2 ข้างไม่เท่ากันบ้าง อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า การสร้างสมดุลในลักษณะนี้ เกิดขึ้นเพราะอิทธิพลอื่นช่วย ไม่ใช่ว่ามันเหมือนกันทั้ง 2 ข้าง หรือมันเท่ากันจริง ๆ อาจจะใช้ส่วนประกอบด้าน สี พื้นผิว ทิศทางของเส้น ขนาด และความแตกต่างเข้าช่วย ความสมดุลในลักษณะนี้เกิดขึ้นในความรู้สึกกับรับรู้ของเราเคยมีประสบการณ์จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเรา

- จะเป็นอย่างไรถ้าเรามีแขน ขาที่ยาวไม่เท่ากัน เราจะเดินอย่างไร..
- นักเรียนเคยเห็นสิ่งใดที่มีลักษณะสมดุลแบบ 2 ข้างไม่เท่ากัน

6. ครูนำภาพวงกลม 2 วงที่มีความแตกต่าง วงกลมใหญ่สีไม่สด กับวงกลมเล็กที่มีสีสด สะดุดตา และถามนักเรียน

- วงกลม 2 วงนี้ให้ความรู้สึกว่ามีน้ำหนักเท่ากันหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าเพราะอะไรวงกลมทั้ง 2 นี้จึงให้ความรู้สึกเช่นนั้น

ครูอธิบายเพิ่มเติม เพราะว่าอิทธิพลของสี ซึ่งสีเข้ม หรือสดจะสะดุดตาเราให้ความรู้สึกว่ายู่ใกล้ หรือมีมวลมากกว่าสีอ่อน ที่ให้ความรู้สึกเบา หรืออยู่ไกลออกไป

7. ลองดูภาพ Mr. And Mrs. Andrews ของ Thomas Gainsborouh

- ช่วยกันบอกครูหน่อยว่าในภาพนี้มีอะไรบ้าง
- ถ้าเราตีเส้นตั้งแบ่งครึ่งภาพ มีอะไรอยู่ทางขวามือบ้าง
- ดูซิทุกอย่างที่เราพูดกันมาก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่อยู่ทางฝั่งซ้ายมือของภาพแทบทั้งนั้นเลยใช่ไหม
- นักเรียนดูภาพรวม ๆ ซิ ภาพนี้มีความสมดุลใหม่หรือว่ามันหนักไปข้างใดข้างหนึ่ง
- ก็น่าจะเป็นอย่างนั้น เพราะสายตาเราถูกดึงดูไปอยู่ในส่วนซ้ายมือเสียส่วนใหญ่ใช่ไหม เพราะรายละเอียดและเนื้อหาเรื่องราวไปกองกันอยู่ตรงนั้นหมด แต่! เรายังเห็นสิ่งที่อยู่ทางขวา เช่น ต้นไม้ 3 ต้นที่อยู่ตรงนั้น แถมยังมีกองฟางที่ด้านหน้าภาพตรงมุมนั้น
- สิ่งเหล่านั้น ช่วยเรียกความสนใจให้สายตาเราเหลือบมามองบ้างไหม
- ถ้าเราเอาต้นไม้ 3 ต้นนั้นออกไปจากภาพ เฉากองฟางกับเส้นท้องร่องนั้นออกไป กลายเป็นพื้นดินโล่ง ๆ มันจะยังมีอะไรเรียกสายตาของเรา ให้หันกลับมามองทางซีกขวาอีกไหม
- ทั้งหมดแล้วนักเรียนคิดว่าภาพนี้ศิลปินสามารถทำให้ภาพที่ดูเหมือนไม่สมดุลนั้นสมดุลได้ไหม

8. ครูสรุปว่า เพราะฉะนั้นเราจะเห็นว่า บางครั้งศิลปินก็จัดสิ่งต่างๆ ในภาพให้สองฝากเหมือนกัน บางครั้งเขาก็จัดให้ต่างกันบ้าง แต่บางครั้งเขาก็จัดให้แตกต่างกันมาก แต่ส่วนใหญ่ก็มักจะไม่มีสิ่งที่จะให้ความใส่ใจกันพื้นที่ทั้งสองฝากที่เขาทำงานจริงไหม

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียนจัดวางภาพอย่างสมดุลแบบ 2 ข้างเท่ากัน โดยครูเตรียมรูปร่างเรขาคณิตแบบต่างๆ เช่น วงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม ที่มี สีต่างๆ มาให้นักเรียนจัดวางรูปร่างเหล่านั้นบนกระดาษ ที่พับครึ่ง แล้วขีดเส้นแบ่งตรงกลาง ให้นักเรียนลองนำกระดาษที่ตัดเป็นรูปแบบเหมือนกัน 2 ชิ้น วางห่างจากเส้นตรงกลางเท่ากัน ปะแล้วลองยกดูว่าสมดุลเท่ากันหรือไม่ ทำต่อไปโดยใช้รูปร่างอื่นๆมาจัดวางบ้าง ครูช่วยแนะนำ และดูความเหมาะสมของจำนวนรูปร่างต่างๆ

2. หลังจากให้นักเรียนจัดแบบ 2 ข้างเท่ากันแล้ว ให้นักเรียนจัดแบบ 2 ข้างไม่เท่ากันบ้าง โดยอาศัยส่วนประกอบด้าน สี พื้นผิว ทิศทาง ขนาด ความแตกต่างเข้าช่วย เช่นวงกลมใหญ่สีอ่อน อาจสมดุลกับวงกลมเล็กสีสด ในที่นี้ความสมดุลเกิดจากอิทธิพลของความรู้สึกจากประสบการณ์ ของที่เห็นพื้นผิวชัดเจนยอมอยู่ใกล้ เรารู้ว่าใหญ่กว่าย่อมหนักกว่า และลอยอยู่ต่ำๆ ของโปร่งใส(สีอ่อน)มักจะเบา และลอยอยู่ด้านบน สิ่งที่มีรูปร่างประหลาด และสีสดจะดึงดูดสายตา โดย ให้นักเรียนใช้คุณสมบัติต่างๆ นี้ จัดวางให้เหมาะสม ในลักษณะสมดุล 2 ข้างไม่เท่ากัน อาจใช้วิธีการทดลองวางเปรียบเทียบดู และถอยออกไปดูโดยมีครูคอยช่วยแนะนำ

สื่อและอุปกรณ์ ภาพสไลด์ (Claes Oldenburg 'Dual Hamberger', Otto Dix 'The Parents of the Artist'), วงกลมที่สีและขนาดเหมือนกัน วงกลมขนาดใหญ่สีอ่อน,ขนาดเล็กสีเข้มกระดาษวาดเขียน กระดาษสีต่างๆ ตัดเป็นรูปทรงขนาดต่างๆ

การประเมินผล

1. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงรูปแบบความสมดุลแบบต่างๆที่ตนเห็นในผลงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจคุณสมบัติของความสมดุลในผลงานศิลปะที่ตนรับรู้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นของความสมดุลในผลงานศิลปะ และในสิ่งแวดล้อมที่ตนเองเห็น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 5	
โครงสร้างในงานศิลปะ	
เรื่อง จังหวะ สีลา	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงการจัดจังหวะในผลงานศิลปะของศิลปิน และสามารถระบุถึงลักษณะดังกล่าว
2. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะที่ก่อให้เกิดจังหวะในผลงานศิลปะ
3. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เชื่อมโยงประสบการณ์ทางด้านจังหวะดนตรีกับจังหวะในผลงานศิลปะ
4. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่เกิดจากจังหวะในผลงานศิลปะตามการรับรู้

เนื้อหา

จังหวะ เป็นคำที่ใช้กับดนตรี และกวีนิพนธ์มาก่อน เป็นการวัดความซ้ำ เร็วของช่วงเวลาในการเปล่งเสียง หรือถ้อยคำ ทางทัศนศิลป์ จังหวะคือการซ้ำขององค์ประกอบทางศิลปะในผลงานอย่างมีเอกภาพ และความหมาย และเรามองหารูปแบบที่สัมพันธ์กันต่อเนื่อง ทำให้เกิดจังหวะในงานศิลปะ จังหวะเป็นกฎอันหนึ่ง ที่นอกจากการซ้ำกันแล้ว การเลื่อนไหล ต่อเนื่องกันของเส้น รูปทรง น้ำหนักหรือ สีก็ก่อให้เกิดจังหวะด้วย จังหวะเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการแสดงออก ที่ให้ความรู้สึก หรือความพอใจทางสุนทรียภาพในผลงานศิลปะ

กิจกรรมการสังเกต และสนทนา

1. ครูพูดถึงความหมายของจังหวะ ตั้งแต่จังหวะในดนตรี เครื่องกำเนิดจังหวะ เช่น ฉิ่ง กลอง เป็นต้น จากนั้นลองให้นักเรียนเคาะนิ้วบนโต๊ะ ด้วยจังหวะเท่าๆกันบ้าง เร็วๆบ้าง ช้าๆบ้าง ชี้ให้นักเรียนเห็นว่าเราทำอะไรซ้ำๆกัน ก่อให้เกิดจังหวะ ซึ่งศิลปะก็เหมือนกัน การซ้ำกัน ของส่วนประกอบทางศิลปะ ทั้งการซ้ำกันของรูปทรง และการเลื่อนไหล ต่อเนื่องกันของเส้น รูปทรง น้ำหนักหรือ สี ทำให้เกิดจังหวะแบบต่างๆขึ้นได้

2. ครูยกตัวอย่าง ผลงานศิลปะที่ใช้การซ้ำกันขององค์ประกอบศิลป์ อย่างรูปทรงซ้ำกัน หรือสีซ้ำกัน เช่น

ภาพ Coca Cola Bottles ของ Andy Warhol ครูใช้การสนทนา ถามนักเรียน

- ภาพนี้สินักเรียน ศิลปินวาดรูปอะไรซ้ำกันเต็มไปหมดเลย
- ขวดของอะไรดูคุ้น ๆ ใหม่ นอกจากขวดที่ซ้ำกันแล้ว ยังมีอะไรที่ซ้ำกันอีก
- มันดูซ้ำ ๆ กันไปหมด ลองหาดูซิว่าทุกขวดเหมือนกันอย่างสมบูรณ์แบบหรือไม่
- ดูซิบางขวดในภาพนี้ไม่ชัดเจนเหมือนขวดอื่น ๆ มันดูขาด ๆ หาย ๆ
- แล้วขวดที่ไม่ชัดเจนในภาพนั้นช่วยทำให้ภาพดูน่าสนใจขึ้นมาได้บ้างไหม
- สมมติว่า ขวดแรกนี้เป็นเสียงโด ลองหาดูซิว่ามีขวดไหนที่เหมือนขวดนี้ทุกประการอีกไหม เรา
จะถือว่ามันเป็นเสียงโด อีกตัวนะ ถ้าสมมติว่า ขวดแบบนี้เป็นเสียงเร แบบนี้เป็นเสียงมี (ครูชี้
ขวดที่มีรูปแบบต่างไปจากแบบแรก) เธอคิดว่าถ้าเราลองเขียนเป็นโน้ตดนตรี เราอาจจะได้
เพลงแปลกๆ ซักเพลงก็ได้ จริงไหม
- แล้วถ้าเป็นเธอ จะทำอย่างไรกับภาพนี้จึงจะน่าสนใจขึ้นกว่านี้
- นักเรียนคิดว่าทำไมศิลปินถึงถ่ายทอดขวดโคล่ามากมายขนาดนี้
- เอาอย่างนี้...นักเรียนเคยเห็นขวดโคล่าที่ไหนบ้าง...ที่โรงอาหาร...แม้แต่ในโทรทัศน์ไซ้ใหม่...
นั่นยังงั้นละ เธอเห็นมันทุก ๆ ที่ รวม ๆ กันแล้ววันหนึ่ง ๆ เธอเห็นมันมากมาย อย่างในภาพนี้
เลยไซ้ไหม
- เธอคิดว่าอย่างไร...ทำไมภาพนี้จึงมีขวดสีเดียวกันหมด
- ดูแล้วรู้สึกอย่างไร เบื่อไหม เห็นแล้วเบื่อเลยหรือเปล่า
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถสื่อให้เธอเห็นถึงความซ้ำซาก จำเจของชีวิตประจำวันได้ไหม เรา
เห็นอะไรก็เห็นอย่างนั้นอยู่ทุกวัน และทุก ๆ คนใช้หรือกินของที่เหมือน ๆ กันไปหมด

3. ครูยกตัวอย่าง ผลงานศิลปะที่ใช้การซ้ำกันของรูปทรงซ้ำกัน และสีซ้ำกัน แต่มีจังหวะแบบการกระจาย ภาพ Red Abstraction with Standing Figure ของ Donald Baecher

- รูปนี้แล้วนักเรียนเห็นว่าศิลปินใช้การซ้ำกันของอะไร
- แล้วขนาดของรูปสี่เหลี่ยมพวกนี้ล่ะซ้ำกันไหม
- เมื่อเวลาที่นักเรียนมองภาพนี้สี่เหลี่ยมสีแดงเหล่านี้ นำพานักเรียนให้มองไปทั่วทั้งภาพใหม่
- แล้วถ้าเกิดศิลปิน เปลี่ยนสีของสี่เหลี่ยมเหล่านี้ให้เป็นสีอื่น ๆ ละ หรือถ้าเปลี่ยนสี่เหลี่ยมเหล่านี้ให้เป็นหลาย ๆ สีละ มันจะลายตาไปไหม
- แล้วจะเป็นยังไงถ้าศิลปินวาดสี่เหลี่ยมเหล่านี้ให้มีขนาดเท่ากันไปหมด จะน่าสนใจกว่านี้หรือน้อยกว่านี้
- เมื่อเวลาเรามองภาพนี้เราเห็นอะไรก่อนกันระหว่างภาพคนตรงกลางกับสี่เหลี่ยมสีแดงพวกนี้
- สี่เหลี่ยมสีแดงพวกนี้ จากขนาดที่ต่างกันเหล่านี้, จากสี และจากการจัดวางแบบนี้ ทำให้นักเรียนรู้สึกว่ามี การเคลื่อนไหว ในภาพนี้บ้างไหม หรือหนึ่งสนิท
- เมื่อเปรียบเทียบภาพนี้กับภาพขวดโคล่าภาพแรกแล้ว ภาพไหนดูน่าสนใจกว่ากัน
- แล้วถ้าภาพนี้ไม่มีสี่เหลี่ยมสีแดงพวกนี้ล่ะ ภาพนี้จะเป็นอย่างไร
- แล้วเห็นกระต่ายลาย ๆ ตัวนั้นไหม นักเรียนคิดว่ายังไงที่มีมันอยู่ตรงนั้น มันช่วยให้ภาพนี้เป็นอย่างไรบ้าง
- มันจำเป็นสำหรับภาพนี้ไหม ถ้าไม่มีมันภาพนี้จะน่าสนใจน้อยลงไหม
- รูปคนตรงกลางนั้นถ้าศิลปินใส่สีแดงลงไปอีก นักเรียนคิดว่ามันจะเป็นอย่างไร มันดูดีแล้วหรือยังที่เป็นแบบนี้
- นักเรียนว่า... จากความคิดความรู้สึกของนักเรียนแล้วภาพนี้ดูดีหรือยัง ชอบไหม อยากให้มันเป็นยังไงที่ต่างจากนี้ไหม

4. เมื่อนักเรียนรู้จักกับจังหวัด แบบการซ้ำ และการกระจายแล้ว ครูแนะนำให้ นักเรียนรู้จักกับจังหวัดแบบการเลื่อนไหลของส่วนประกอบทางศิลปะ ในภาพ Starry Night ของ Vincent Van Gogh บ้าง

- นักเรียนดูเส้น สี วรรายแปรงที่ศิลปินระบายในภาพนี้สิ
- มันให้ความรู้สึกถึงความเคลื่อนไหวไปอย่างรวดเร็ว หรือมันนิ่งๆ
- ส่วนประกอบใดในภาพนี้ที่ทำให้นักเรียนรู้สึกเคลื่อนไหว
- ใครเคยเห็นภาพถ่ายดวงดาวไหม ภาพที่ต้องตั้งกล้องทิ้งไว้ เราจะเห็นภาพดวงดาวเหล่านั้นเป็นเส้นโค้งตามการหมุนของโลก ดูคล้ายภาพวาดนี้ของ Van Gogh ไหม (ครูนำภาพถ่ายดวงดาวมาให้ นักเรียนดู)
- ดูเส้นที่อยู่รอบ ๆ ดวงดาวและดวงจันทร์สิ นักเรียนรู้สึกอย่างไร รู้สึกว่ามันกระพริบ ๆ วิบวับไหม
- มันจะเป็นอย่างไรถ้าศิลปินไม่วาดแบบนี้ ถ้าไม่มีเส้นสีรอบ ๆ ดวงดาวและดวงจันทร์นั้น มันจะรู้สึกต่างไปไหมอย่างไร
- เส้นบนฟ้าที่พาดสายตาของนักเรียนให้ไหลเลื่อนต่อเนื่องตามไป เจอดาวที่ละดวง ทีละดวงใหม่ และหมุนตามเส้นไปซะใหม่ และเส้นที่หมุนวนอยู่บนฟ้าที่น่าจะเป็นอะไร
- ดูรูปร่างที่ด้านซ้ายมือมีเส้นที่สามารถทำให้นักเรียนมองตามจากไหนไปไหน... จากล่างขึ้นบน หรือจากซ้ายไปขวา
- นักเรียนคิดว่ารูปร่างนั้นคืออะไรกัน ครูอธิบายว่ามันเป็นต้นไซเปรส เป็นต้นไม้ประเภทต้นสน มักจะขึ้นอยู่ริมทะเล
- เมื่อเวลามองภาพนี้สิ่งที่สะดุดตาคือตรงไหน และมองไปที่ไหนต่อ และสิ้นสุดที่ใด
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถสร้างเส้นและสีให้เป็นจังหวัดต่อเนื่องเลื่อนไหลตามกันไปจนทำให้เรามองภาพได้ทั่วไหม
- นักเรียนคิดว่าถ้านักเรียนยืนอยู่ที่นั่นจะเป็นอย่างไร จะเห็นดวงดาวกระพริบวิบวับไหม มีสายลม ไชยมาปะทะตัวเราไหม ลมน่าจะแรง หรือแผ่วเบา

- นักเรียนคิดว่าศิลปินชอบทิวทัศน์ที่เขาเห็นไหม แล้วนักเรียนจะชอบไหม

5. ครูสรุปบทเรียน ว่าศิลปินสามารถจัดวางองค์ประกอบทางศิลปะเป็นอย่างดี จะสามารถสื่อสารต่อผู้ดูได้ตามความตั้งใจของศิลปิน การที่ศิลปินเลือกใช้องค์ประกอบใดๆ มาจัดวางในภาพเกิดการลดหลั่น เลื่อนไหลของสี เส้น รูปร่าง รูปทรงต่างๆ ในภาพก็จะทำให้ภาพดูเคลื่อนไหวและนำสายตาผู้ชมให้สามารถมอง สังเกตไปได้ทั่วทั้งภาพ ทำให้เราสามารถรับรู้ และเข้าใจสิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อความหมายได้

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียน ตีตารางขนาด 2.5x2.5 นิ้ว 3 ช่อง เรียงกัน 2 แถว แนวตั้ง บนกระดาษวาดเขียน
2. ครูให้นักเรียนคิดว่าจะใช้ เส้น สี และรูปทรงง่ายๆ ใดบ้าง เพื่อมาประกอบกันให้เกิดความสมดุลภายในช่อง สีเหลี่ยม 1 ช่อง
3. จากนั้น ให้นักเรียนลอกลาย หรือถ่ายเอกสารภาพที่นักเรียนสร้างซึ่งลงบนสีเหลี่ยมที่เหลือทั้งหมด ยกเว้น 1 ช่อง เพื่อ กลับข้าง หรือ กลับหัว ให้เกิดจังหวะที่ แตกต่าง จาก นั้นระบายสี ให้สวยงาม

สื่อ และอุปกรณ์ ภาพสไลด์ผลงานศิลปะ (Andy Warhol 'Coca Cola Bottles' Donald Baecher 'Red Abstraction with Standing Figure' Vincent Van Gogh 'Starry Night')
กระดาษวาดเขียน ดินสอ สีโปสเตอร์

การประเมินผล

1. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นถึงการจัดจังหวะในผลงานศิลปะของศิลปิน และสามารถระบุถึงลักษณะดังกล่าว
2. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะที่ก่อให้เกิดจังหวะในผลงานศิลปะ
3. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เชื่อมโยงประสบการณ์ทางด้านจังหวะดนตรีกับจังหวะในผลงานศิลปะ

เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่เกิดจากจังหวะในผลงานศิลปะตามการรับรู้

แผนการสอนที่ 6	
โครงสร้างในงานศิลปะ	
การรับรู้ เรื่อง จุดเด่น และจุดด้อย	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถรับรู้และระบุถึงจุดเด่นที่อยู่ในงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาและระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะที่มีคุณสมบัติที่ทำให้เกิดจุดเด่นบนผลงานศิลปะ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นตามการรับรู้

เนื้อหา

ส่วนประกอบทางศิลปะที่ศิลปินเลือกใช้ จะมีมากมายต่างกันอยู่ที่ความต้องการจะสื่อความหมายของศิลปิน ดังนั้นส่วนประกอบต่างๆในงานศิลปะสามารถให้ความหมาย ความรู้สึก และจุดเด่นในงานศิลปะได้ ทำให้ผลงานนั้นๆดูน่าสนใจ รวมทั้งพื้นผิวในงานประติมากรรมก็สามารถสร้างจุดเด่นให้ผลงานชิ้นนั้นๆได้ การที่ศิลปะจะดูน่าสนใจและมีความเป็นเอกภาพได้ก็ต้องอาศัยจุดเด่น เรียกความสนใจ และจุดด้อยช่วยเสริมให้จุดเด่นนั้นเด่นได้สมดังเจตนาของผู้สร้างงาน

กิจกรรมการสังเกต และสนทนา

1. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ส่วนประกอบทางศิลปะทั้งหมดที่เราเรียนมาสามารถจัดให้เกิดความสมดุล และจังหวะในภาพได้แล้ว และด้วยจังหวะนี้เองยังสามารถทำให้ภาพเกิดจุดเด่น และจุดด้อยให้เราได้เห็นในผลงานศิลปะ โดยจุดเด่นนี้ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่เป็นความตั้งใจที่จะสื่อความหมายให้กับคนดู

2. นักเรียนลองดูงานศิลปะต่อไปนี้ ศิลปินฝรั่งเศสเขาตั้งชื่อไว้ว่าภาพ “Dance at the Moulin Rouge” ของ Toulouse – Lautrec ภาพนี้เป็นจุดเด่นที่เกิดจากรูปทรง ตำแหน่งและสี ในภาพ

- ไอ้โฮ...ภาพนี้มีคนมากมายเลยนะ
- คนในภาพนี้ส่วนใหญ่เป็นผู้ชายหรือผู้หญิง
- เธอว่าคนพวกนี้เขามาทำอะไรกันที่นี่
- ส่วนใหญ่คนในภาพนี้ใส่ชุดสีอะไรกัน
- มีกี่คนในภาพนี้ที่ใส่ชุดสีไม่เหมือนคนอื่น ๆ
- แล้วใครโดดเด่นสะดุดตาเธอที่สุดเลย ดูให้ดี ๆ นะ
- ผู้หญิงตรงนั้น(กลางภาพ)เขากำลังทำอะไรอยู่คะ แล้วมีใครทำเหมือนเขาบ้างไหมในภาพนี้
- เธอคิดว่าเขาเป็นใครทำไมถึงมาเดินร่ำอยู่กลางเวทีกันแค่ 2 คน
- เธอคิดว่าในห้องจะมีเสียงอะไรอีกบ้างนอกจากเสียงเพลง
- แล้วผู้หญิงที่ใส่ชุดสีชมพูที่ยืนอยู่ด้านหน้าของภาพนี้ เขาดูสะดุดตาไหม
- ผู้หญิงทั้ง 2 คนทำให้สายตาเรามองขึ้น ลง ไปมาได้ไหม
- แล้วถ้าทุกคนใส่ชุดสีเดียวกันหมด เช่นสีชมพูจะมีใครโดดเด่นสะดุดตาไหม

3. ภาพ The new born child ของ Georges de La Tour เป็นภาพที่มีจุดเด่นที่เกิดจากแสง และเงาในภาพ

- แล้วภาพนี้ล่ะใครเด่นที่สุดในภาพนี้
- ดูให้ดี ๆ นะ ใครในภาพที่ดูสว่างสุดสีที่สุด
- คุณก็ทึ่งศิลปินอาจจะต้องการทำให้ดูเหมือนว่าเด็กคนนี้เปล่งประกายรัศมีออกมาเพราะถึงแม้แสงจะมาจกเทียน แต่เราเห็นเปลวไฟจากเทียนไหม
- แล้วนักเรียนคิดว่าเขาจะเป็นคนสำคัญไหม ศิลปินจึงอยากถ่ายทอดออกมาแบบนี้...
- เด็กคนนี้จะดูสำคัญขนาดนี้ไหมถ้าแสงสว่างรอบ ๆ ข้างสว่างกว่านี้ หรือเป็นแสงในตอนกลางวันที่ดูทุกคนสว่างเท่ากันหมด
- และใครในภาพนี้ที่สำคัญรองลงมาคนทางซ้ายหรือคนทางขวา

- นักเรียนว่าเด็กในภาพนี้เป็นใคร...เขาเป็นพระเยซูพระบุตรของพระเจ้าที่ลงมาเกิดเป็นมนุษย์
- นักเรียนจะเห็นว่าแสง และเงาในภาพที่จัดอย่างตั้งใจของศิลปินสามารถทำให้นักเรียนเห็นจุดเด่นในภาพที่ศิลปินต้องการสื่อความหมายกับเรา

3. ครูสรุปทเรียนว่า ศิลปินมักจะจัดภาพของเขาให้บางส่วนในภาพสะดุดตา ดึงดูดความสนใจของผู้คนมากกว่าส่วนอื่นๆ ถ้าเขาใส่จุดน่าสนใจไว้ที่ทั้งภาพก็คงจะทำให้คนดูสับสน อลหม่าน ดังนั้นเขาอาจเลือกทำเพียงบางส่วน และส่วนที่เหลือเป็นเพียงส่วนเสริม เหมือนเวลาเราดูละครหรืออ่านนิทาน เราก็จะพบว่าจะมีเพียงบางคนที่เด่น เช่นนางเอก และพระเอก บางคนเล่นเป็นตัวประกอบ นักเรียนลองคิดดูซิว่าถ้าในเรื่องไม่มีตัวประกอบเลยทุกคนเป็น พระเอกกับนางเอกกันหมดแล้วใครจะโดดเด่น เรียกความสนใจจากคนดู คนดูจะเหนื่อยมากกับการติดตามเรื่องแบบนี้

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. กำหนดให้นักเรียนใช้สีต่างวรรณะเพื่อสร้างภาพให้เกิดจุดเด่น โดยกำหนดเป็น 70 / 30 หรือ 80 / 20 เปอร์เซ็นต์ ในการใช้สีวรรณะร้อน / สีวรรณะเย็น
2. ให้นักเรียนใช้ลวดลาย หรือรูปร่างง่ายๆในการสร้างภาพ

สื่อและอุปกรณ์ ภาพสไลด์ผลงานศิลปะ (Toulouse-Lautrec 'Dance at the Moulin Rouge'
Georges de La Tour 'The new born child')

การประเมิน

1. ผู้เรียนสามารถรับรู้และระบุถึงจุดเด่นที่อยู่ในงานศิลปะได้
- ผู้เรียนสามารถพิจารณาระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะที่มีคุณสมบัติที่ทำให้เกิดจุดเด่นบนผลงานศิลปะ รวมทั้งแสดงความคิดเห็นตามการรับรู้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 7	
เทคนิค	
การรับรู้ เรื่องเทคนิค วัสดุ วิธีการ	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถจำแนกความแตกต่างของผลงานศิลปะในกลวิธีต่างๆ
2. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงส่วนประกอบ และวัสดุในการสร้างงานศิลปะแต่ละชิ้น
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถระบุถึงแบบอย่างของผลงานศิลปะอย่างคร่าวๆ
4. เพื่อให้ผู้เรียนทดลองปฏิบัติงานศิลปะด้วยเทคนิค วิธีการ และวัสดุบางกลวิธี

เนื้อหา

การรับรู้เรื่องเทคนิค วัสดุ และวิธีการ เช่น เทคนิคการหยด สลัดสี หรือเทคนิคการเกลี่ยสี เรียบ การทิ้งรอยที่แปร่ง ฯลฯ ของศิลปะแขนงจิตรกรรม หรือ การแกะสลัก บั้น หล่อ ประกอบวัสดุ ของศิลปะแขนงประติมากรรม เทคนิควิธีการเหล่านี้ช่วยสร้างประสบการณ์ในการรับรู้ วัสดุ อุปกรณ์ และแบบอย่างในผลงานศิลปะ ให้กับนักเรียน และการนิยมนั้นชมศิลปะให้กับนักเรียน โดยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ของศิลปินที่ต่างก็มีวิธีการเลือกสรรวัสดุ และเทคนิค วิธีการเฉพาะตัว ซึ่งทำให้เกิดลักษณะรูปแบบต่างๆกัน เช่นเดียวกับนักดนตรีออกแบบผลงานออกมาในรูปของจังหวะ และเสียงของเครื่องดนตรีต่างๆ และเมื่อนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานในด้าน เทคนิควิธีการด้วยการใช้สื่อชนิดต่างๆ เพื่อให้นักเรียนมีประสบการณ์ในการรับรู้ว่าเมื่อสื่อเหล่านั้น ถูก นำมาปฏิบัติโดยเทคนิควิธีการต่างๆจะมีลักษณะเป็นอย่างไร

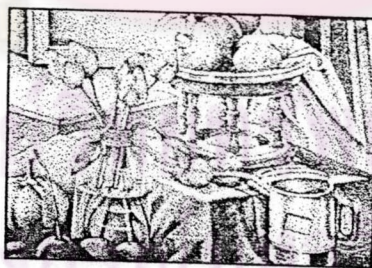
กิจกรรมการสังเกต และสนทนา

1. ครูพูดถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในเทคนิค และวิธีการต่างๆที่เราเคยเห็นมาแล้ว โดยอธิบายให้นักเรียนฟังเรื่องความหมายของเทคนิค วัสดุ และวิธีการเช่น ภาพ Self-Portrait ของ Van Gogh
 - ภาพนี้เราเคยดูไปแล้วนักเรียนรู้ไหมว่าเขาใช้สีอะไรในการวาดภาพนี้
 - สีที่ศิลปินใช้เป็นเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ขึ้น เพราะฉะนั้นภาพนี้ใช้เทคนิคอะไรคะ
 - เมื่อเรามองสีที่จิตรกรระบาย เธอพอมองเห็นภาพใหม่ว่า เขาทำด้วยกิริยาเช่นไร เคลื่อนไหวพู่กันอย่างรวดเร็วหรือเชื่องช้า

2. เมื่อนักเรียนพอที่จะเข้าใจเรื่องเทคนิค และวิธีการบ้างแล้ว ครูพูดคุยถึงการสร้างสรรค์งานด้วยเทคนิคพื้นฐาน เช่น การใช้ดินสอในการวาดรูป

- เวลาที่นักเรียนวาดรูปส่งอาจารย์ ส่วนใหญ่นักเรียนวาดด้วยอะไรก่อน
- ไข่แล้ว..มันจะออกมาเป็นรูปที่ไม่มีสีแบบนี้..(ครูให้นักเรียนดูภาพวาดลายเส้นจากหนังสือการ์ตูน)
- นักเรียนคิดว่าภาพนี้เขาวาดเสร็จหรือยังคะ..มันจำเป็นต้องระบายสีเพิ่มเติมไหม
- นักเรียนเคยเห็นภาพแบบนี้ที่ไหน..ใครคุ้นๆบ้าง
- บางที ศิลปินบางคนก็สร้างงานที่เสร็จสมบูรณ์ออกมาเป็นแบบนี้เลย
- นักเรียนว่าศิลปินเขาพอใจหรือยังคะ เขาชอบไหม แล้วนักเรียนล่ะชอบภาพนี้ไหม
- ศิลปินบางคนก็วาดภาพลายเส้นต่างออกไป (ครูให้นักเรียนดูภาพวาดเส้นที่มี แสงและเงา)

- นักเรียนดูภาพนี้สิ ต่างจากภาพที่แล้วตรงที่...
- มันดูเหมือนจริงกว่าภาพที่แล้วไหม..ภาพไหนเรียกว่าการ์ตูน ระหว่างภาพแรกกับภาพที่สอง
- แล้วภาพไหนดูสนุกสนานมีชีวิตชีวกว่ากัน..

1. เมื่อนักเรียนรู้จักการสร้างผลงานด้วยเทคนิคการวาดเส้นต่างๆแล้ว ให้นักเรียนรู้จักเทคนิคการระบายสีแบบต่างๆ ครูให้นักเรียนดูภาพ Mona Lisa

- นักเรียนดูภาพนี้ซิ หน้าของผู้หญิงคนนี้ดูเรียบเนียนดีไหม
- ดูให้ทั่วทั้งภาพสิ นักเรียนเห็นร่องรอยของพู่กันตรงส่วนไหนบ้างไหม
- นักเรียนคิดว่าศิลปินมีวิธีการระบายสีอย่างไร ระบายอย่างช้าๆ ระบายระว่าง หรือรวดเร็ว จับใจ
- แล้วนักเรียนคิดว่าวิธีการระบายสีภาพแบบนี้ทำให้ภาพออกมาดูมีความรู้สึกอย่างไร
- นักเรียนเห็นว่าภาพนี้สวยไหม
- แล้วถ้าเปรียบเทียบกับภาพนี้ละ ครูนำภาพ Self-Portrait ของ Van gogh ให้นักเรียนดู

- ดูสิ ทั้งภาพเราเห็นร่องรอยของอะไรเต็มไปหมดเลย
- นักเรียนคิดว่าภาพนี้จะเรียกวิธีการแบบใดในการระบายสี ถ้าภาพที่แล้วเป็น การเกลี่ยเรียบ กลวิธีแบบการแรงกดด้วยสีน้ำมัน
- ภาพไหนน่าจะใช้สีเปลืองกว่ากัน
- พอมีร่องรอยของพู่กันมากมายขนาดนี้แล้ว ภาพนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร ..เคร่งขรึม..สนุก สนาน..เวียนหัว.. ถ้าภาพนี้ ไม่ใช่เทคนิคแบบนี้ นักเรียนคิดว่าจะเป็นอย่างไ

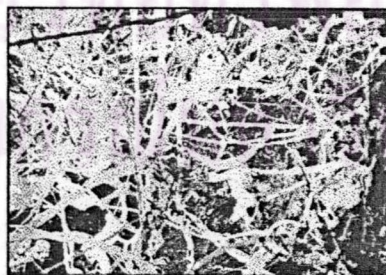
- ดูภาพนี้บ้าง ครูให้นักเรียนดู ภาพ Sunday Afternoon on the Island of the La Grande Jatte

- ภาพนี้ก็เห็นร่องรอยของพุทกันเต็มไปหมดเลย แต่นักเรียนคิดว่ามันแตกต่างจากภาพที่แล้วอย่างไร
- แล้วนักเรียนคิดว่าศิลปินใช้อะไรในการวาด
- ภาพนี้ศิลปินมีลักษณะการวาดเช่นไร และต้องระมัดระวังกว่าภาพที่แล้วไหม
- นักเรียนคิดว่าศิลปินตั้งใจจะทำเทคนิคนี้เพื่อให้งานออกมารู้สึกเป็นอย่างไร
- ดูวิธีการระบายสีสิ..เห็นว่ามีเส้นตรงส่วนไหนบ้างไหม..
- การวาดโดยไม่ตัดเส้นรู้สึกอย่างไร..รู้ไหมว่าเพราะอะไร..
- ศิลปินในยุคนี้กำลังตื่นตัวกับการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ เรื่องสีของแสง..ภาพที่มีลักษณะแบบนี้ ใช้การผสมสีทางสายตา

นักเรียนลองหริ่ตามองภาพนี้ดูสิ ต่างจากการที่เรามองปกติไหม..อย่างไร

- ครูให้นักเรียนดูภาพของ Jackson Pollock เปรียบเทียบครูลองถามนักเรียนว่า

- นักเรียนคิดว่าผลงานอย่างนี้ศิลปินเขาต้องทำอะไร น่าจะมีวิธีการทำอย่างไร
- ศิลปินจะวางกระดาษแนวไหน..ตั้งพียงผนัง หรือนอนราบกับพื้น..? ถ้าตั้งจะเกิดอะไรขึ้น
- นักเรียนว่าศิลปินวาดแบบนี้ น่าจะเรียกว่าการวาด หรือระบายไหม..มันน่าจะเรียกว่าอะไรดี

- การทำงานแบบนี้เรียกว่าการหยุด หรือสลัดสี
- นักเรียนคิดว่า การหยุด หรือสลัดสี จะทำงานเร็วหรือช้า ถ้าเปรียบกับการเกลี่ยเรียบ
- นักเรียนคิดว่าศิลปินกำลังคิดอะไรอยู่ เขาน่าจะมีแรงบันดาลใจจากอะไร
- การหยุด สลัดสีนี้ ศิลปินได้รับแรงบันดาลใจจากการโรยทรายสีของชนเผ่าอินเดียนแดงในการประกอบพิธีกรรมทางจิตวิญญาณ

2. นักเรียนได้รู้จักกับการระบายสีหลายๆเทคนิค แล้วมารู้จักกับการทำงานเทคนิคอื่นๆบ้าง อย่างการปะติด ครูให้นักเรียนดูผลงานปะติดกระดาษสีของ Matisse

- นักเรียนคิดว่าศิลปินสร้างภาพนี้ขึ้นจากเทคนิคอะไร
- ให้ความรู้สึกต่างจากการระบายสีแบบที่เห็นมาแล้วอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าเขาใช้การฉีก หรือการตัด เพราะอะไร

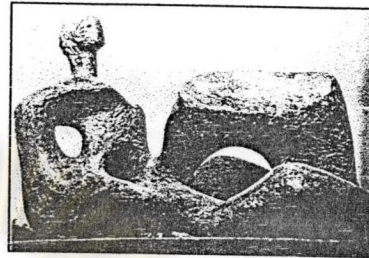
3. เมื่อนักเรียนรู้จักผลงานที่มีลักษณะเป็นแบบ 2 มิติแล้ว ให้นักเรียนทำความรู้จักกับเทคนิคต่างๆทางประติมากรรมบ้าง เริ่มจากพื้นฐาน คือการปั้น ครูให้นักเรียนดูภาพผลงานดินเผา

- นักเรียนคิดว่าก่อนที่จะมาเป็นรูปนี้ได้มันน่าจะเป็นอะไรมาก่อน
- แล้วเขาเอามาทำอย่างไรถึงเป็นรูปแบบนี้ได้
- นักเรียนคิดว่าเขามีเครื่องมือช่วยไหม หรือปั้นด้วยมือเปล่า เพราะอะไรถึงคิดว่าเป็นเช่นนั้น
- นักเรียนคิดว่านี่คือสีของดิน ตามธรรมชาติหรือเปล่า หรือเขามาระบายสีอีกที
- การปั้นก็มีเพื่อหลายจุดประสงค์อย่างขึ้นนี้ ปั้นเพื่อต้องการนำมาเผาให้ออกมาเป็นผลงานเลย บางอย่างเขาก็ปั้นขึ้นเพื่อเป็นแบบในการหล่อ

ครูนำตัวอย่างภาพผลงาน ผลงานประติมากรรม ที่หล่อด้วยโลหะให้นักเรียนดู และอธิบายว่าก่อนจะมาเป็นโลหะได้ ต้องมาการปั้นเพื่อเป็นแบบในการหล่อก่อน ครูให้นักเรียนดูผลงานของ Matisse กับ Henry Moore

Matisse

Henry Moore

- นักเรียนว่าประติมากรรมโลหะสองชิ้นนี้แตกต่างกันอย่างไร
 - การแสดงรูปแบบต่างกัน ให้ความรู้สึกที่ต่างกันไหม ครูอธิบายว่า ผลงานศิลปะที่ประกอบด้วยสื่อประเภทเดียวกัน แต่ทำโดยศิลปินต่างกัน วิธีการของศิลปินแต่ละคนทำให้สื่อที่ดูแตกต่างกัน
- บางครั้งการทิ้งร่องรอยไว้บนผลงานไม่ได้มีเฉพาะผลงานจิตรกรรมเท่านั้น ผลงานประติมากรรมก็มีเช่นกัน

ครูนำภาพผลงานประติมากรรม "Walking man" ของ Giacometti มาเปรียบเทียบ

- ประติมากรรมชิ้นนี้นักเรียนคิดว่าทำจากวัสดุชนิดใด
- ชิ้นนี้ก็เป็นโลหะเช่นกัน แต่ทำไมให้ความรู้สึกต่างกัน
- นักเรียนคิดว่าศิลปินใช้การสร้างพื้นผิวอย่างนี้ได้อย่างไร
- พื้นผิวที่ศิลปินสร้างขึ้นเช่นนี้ทำให้เรารู้สึกอย่างไร
- รูปร่างของคนทั้ง 3 ชิ้น ให้ความหมายต่างกันไหม

ครูนำภาพผลงานของ Rodin ชื่อ The Kiss ให้นักเรียนดู

- นักเรียนคิดว่าผลงานนี้ทำด้วยเทคนิคอะไร
 - วัสดุอะไรบ้างนะที่แกะสลักได้
 - ผลงานชิ้นนี้ละน่าจะใช้วัสดุอะไร
 - ดูส่วนที่เป็นพื้นผิวเรียบๆบริเวณตัวคนสองคนนั้น กับ บริเวณฐาน เหมือน หรือต่างกัน
 - ทำไมศิลปินถึงต้องทำให้ต่างกัน นักเรียนคิดว่าเพราะอะไร
 - และเมื่อมีพื้นผิวที่ต่างกันให้ความรู้สึกที่ต่างกันไหม
- นอกจากประติมากรรมที่สร้างสรรค์จากการปั้น หล่อ และแกะสลักแล้ว ยังมีการสร้างสรรค์แบบอื่นอีก เช่นการประกอบกันของวัสดุต่างๆ ครูให้นักเรียนดูผลงาน ประติมากรรมโครงสร้าง
- นักเรียนคิดว่าประติมากรรมชิ้นนี้ประกอบติดกันอยู่ได้อย่างไร
 - มันให้ความรู้สึกต่างจากชิ้นที่แล้วๆมาอย่างไร
- (การสร้างสรรคศิลป์ยังมีเทคนิคอื่นอีก เช่น สื่อประสม การจักสาน การถ่ายภาพ การพิมพ์ภาพ ครูจะเสนอการสอนให้เหมาะสมกับระดับของนักเรียน และระยะเวลา)
- ครูสรุปทเรียน ผลงานศิลปะแต่ละชิ้นมีเอกลักษณ์จากการที่ศิลปินเลือกใช้กลวิธีการสร้างสรรค์ที่ต่างกัน เลือกใช้องค์ประกอบที่เข้ากันกับกลวิธี ทำให้แต่ละวิธีก็ให้ความรู้สึก และความหมายต่อผลงานได้ต่างกัน แล้วแต่ความมุ่งหมายของศิลปิน

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ครูให้นักเรียนเลือกเทคนิควิธีการสร้างงานศิลปะที่นักเรียนสนใจมาคนละ 2-3 วิธี

และสร้างผลงานศิลปะของตนเองตามวัสดุ เทคนิควิธีการเหล่านั้น เช่น อาจจะนำวิธีการระบายสี ไปสเตอร์ประกอบการปั้นกระดาษ ในการสร้างสรรค์ผลงานของตน ครูคอยให้คำแนะนำ ในการ สร้างสรรค์พยายามให้นักเรียนสนใจที่จะแสดงออกทั้งในด้านของพื้นผิว สี รูปร่าง เส้นด้วย

2. เมื่อทุกคนสร้างผลงานสำเร็จแล้ว ให้ออกมาอธิบายผลงานของตน หรือเขียน อธิบายด้านเทคนิค วัสดุที่ใช้ และครูอาจใช้วิธีจับฉลากให้นักเรียนได้มีโอกาสวิจารณ์ผลงานของ เพื่อนด้วย

สื่อและอุปกรณ์ ภาพสไลด์ (ภาพถ่ายเส้นการ์ตูน, หุ่นนิ่ง, Lionardo Da Vinci ‘Mona Lisa’ ,Vincent Van Gogh ‘Self-Portrait’, George Serat ‘Sunday Afternoon on the Island of the La Grand jatte’, Jackson Pollock , Henry Matisse , August Rodin , Henry Moore – Giagometti) กระดาษวาดเขียน สี วัสดุต่าง ๆ (สีชนิดต่างๆ กระดาษสำหรับปะติด)

การประเมิน

1. ผู้เรียนสามารถจำแนกความแตกต่างของผลงานศิลปะในกลวิธีต่างๆได้
2. ผู้เรียนสามารถระบุถึงส่วนประกอบ และวัสดุในการสร้างงานศิลปะแต่ละ ชิ้นได้
3. ผู้เรียนสามารถระบุถึงแบบอย่างของผลงานศิลปะอย่างคร่าวๆได้
4. ผู้เรียนสามารถทดลองปฏิบัติงานศิลปะด้วยเทคนิค วิธีการ และวัสดุ บางกลวิธี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนการสอนที่ 8	
ความรู้สึกลงในผลงานศิลปะ	
เรื่อง ความรู้สึกลงในผลงานศิลปะ	ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6

จุดประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กับบรรยายความรู้สึกในผลงานศิลปะ
2. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดประสงค์ในการสร้างผลงานศิลปะ ตามการรับรู้ หรือจินตนาการ
3. เพื่อให้ผู้เรียนระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะอันเป็นที่มาของความรู้สึกต่างๆ ในงานศิลปะ
4. เพื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปินในงานศิลปะ

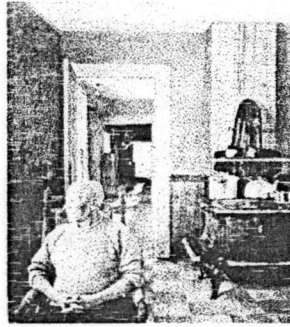
เนื้อหา

การแสดงออกด้านความรู้สึกอารมณ์ ลักษณะหรือคุณสมบัติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับรู้ผลงานศิลปะ เมื่อเราพูดว่างานศิลปะชิ้นนี้ดูสงบเงียบ หรือดูวุ่นวาย เราให้ความเห็นด้านความรู้สึกอารมณ์ที่ผลงานศิลปะชิ้นนั้นก่อให้เกิดขึ้น ความรู้สึกในที่นี้เป็นความรู้สึกที่อยู่ในตัวงานศิลปะที่สามารถสะท้อนออกมาให้ผู้รับรู้ได้ โดยเป็นผลจากการให้ผลงานศิลปะเป็นศูนย์กลางแห่งการรับรู้ นั้น ผลงานศิลปะก่อให้เกิดอารมณ์แก่ผู้ดู มิใช่ผู้ดูเกิดความรู้สึกอารมณ์เกี่ยวกับศิลปะชิ้นนั้น

เมื่อเราดูงานศิลปะประเภทต่างๆ และรับรู้ส่วนประกอบต่างๆ ที่อยู่ในผลงานนั้น และเราสามารถระบุได้ คนบางคนอาจรับรู้ได้ถึงกว่าบางคน คนที่มีการรับรู้ที่แหลมคมกว่า ก็จะช่วยนำบุคคลอื่นให้เกิดการปรับปรุงการรับรู้ของตนเองด้วย เด็กในวัยประถมศึกษาสามารถรับรู้ถึงความรู้สึกทางกายภาพ เช่น ช้า เร็ว เงียบสงบ วุ่นวายมากกว่าสามารถเข้าถึงความรู้สึกทางอารมณ์

กิจกรรมการสังเกต และสนทนา

1. ครูอธิบายให้นักเรียนฟังว่า ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในผลงานศิลปะ เป็นความสามารถในการถ่ายทอดของศิลปินตามจินตนาการ และจุดมุ่งหมายที่ศิลปินต้องการ โดยผ่านการจัดส่วนประกอบต่างๆ ทางศิลปะ ที่เราเรียนมา
2. นักเรียนมาดูภาพเหล่านั้นกันว่า ศิลปินใช้ส่วนประกอบใดบ้างที่ทำให้เรารู้สึกถึงอารมณ์ต่างๆ ได้บ้าง ภาพ (ชายแก่ข้างหน้าต่าง)

- นักเรียนมองภาพนี้ซิ นักเรียนเห็นสิ่งใดบ้าง
- นักเรียนจะเห็นสิ่งของชิ้นสีดำในภาพนั้นไหม นักเรียนคิดว่ามันคืออะไร
- มันคือเตาประกอบอาหารแบบเก่า อาจจะใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง นักเรียนดูซิว่าเตานี้น่าจะยังมีการใช้งานอยู่หรือเปล่า เพราะอะไร
- เห็นแสงในภาพไหม แสงในภาพส่องมาจากที่ไหน
- เวลาในภาพนี้ล่ะดูจากทิศทาง องศาของแสงแล้วน่าจะเป็นเวลาใด
- แล้วชายแก่คนที่อยู่ตรงนั้น เขานั่งทำอะไรอยู่ ดูซิจากสีหน้าของเขาแล้วน่าจะ น่าชมสวนอยู่หรือเปล่า หรือนั่งเหม่อมองออกไปเฉย ๆ หรือกำลังนั่งรอใครอยู่ไหม
- นักเรียนคิดว่าเขาน่าจะกำลังคิดอะไรอยู่คะ สีหน้าของเขาบอกถึงความรู้สึกของเขาขณะนี้ได้บ้างหรือไม่
- คิดว่าจะมีเสียงเพลง หรือเสียงนกร้อง หรือเสียงอื่น ๆ ในภาพนี้บ้างไหม
- นักเรียนดูซิว่าชายแก่เขาใส่เสื้อสีอะไร
- แล้วห้องล่ะ ห้องสีอะไร แล้วเห็นสีอะไรอีกบ้างในภาพ
- เป็นสีสด ๆ หรือสีหม่น ๆ และมันให้ความรู้สึกอย่างไรกับนักเรียน
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถ ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างในภาพสื่อถึงความรู้สึกอย่างนั้นได้จริงไหม โดยใช้ส่วนประกอบใดบ้าง เช่น แสง เงา และอะไรอีก

2. ครูให้นักเรียนดูผลงานศิลปะที่ให้ความรู้สึกที่ต่างออกไปอีกภาพหนึ่ง ภาพ Dance at the Moulin de la Galette ของ Auguste Renoir

- นักเรียนเห็นสิ่งใดบ้างในภาพนี้
- เห็นอะไรมากที่สุด
- ดูเส้นและสีที่ศิลปินใช้ซิ ใครเห็นเส้นที่ชัดเจนบ้างไหม เส้นที่ดูคมชัดเหมือนภาพอื่นๆที่เราเคยดูมา มีไหม
- แล้วสีละมีส่วนใดบ้างในภาพนี้ ที่เห็นสีเดียวโดดๆไม่มีส่วนผสมของสีอื่นๆเลย ดูอย่างชุดสีชมพูของผู้หญิงคนนี้นี่สิ มันมีแต่สีชมพูเดียวไหม ศิลปินแต้มสีอื่นๆเข้าไปร่วมด้วยหรือไม่
- ทั้งเส้นและสีในภาพนี้ดูนุ่มนวล หรือแข็งกระด้าง
- แล้วแสงในภาพนี้ล่ะดูเป็นอย่างไรดูนุ่มนวล หรือแข็งกระด้าง
- เป็นแสงของกลางวันหรือกลางคืน
- และเห็นทิศทางของแสงที่ชัดเจนไหม มันดูเหมือนภาพกำลังสิ้นไหวไหม
- ดูที่เสื้อของผู้ชายคนนี้นี่สิ เห็นแสงส่องลงมาเป็นดวงๆอย่างนี้ ดูให้ทั่วทั้งภาพซิ ที่พื้นตรงนั้น ที่เสื้อผ้าของคนเหล่านั้น นักเรียนคิดว่าทำไมแสงในภาพถึงเป็นแบบนี้ล่ะ เพราะอะไร
- เพราะว่ามันส่องผ่านไปไม่ถึงมาซิไหม แสดงว่าพวกเขาที่นั่งอยู่ที่ใด
- แล้วแสงดูสิ้นไหวอย่างนี้เพราะอะไร..นักเรียนคิดว่ามีลมพัดไหมในภาพนี้
- ไหนดูสีหน้าของคนเหล่านั้นสิ เป็นอย่างไรกัน มีใครที่หน้าตาบึ้งตึงไหม
- และคิดว่าพวกเขาทำอะไรกันอยู่บ้าง กลุ่มคนที่นั่งอยู่ด้านหน้านี้พวกเขาทำอะไรกันอยู่
- คนที่อยู่ด้านหลังนั้นล่ะ
- นักเรียนคิดว่าพวกเขาอยู่ในสถานที่ใดกัน
- นักเรียนคิดว่ามีเสียงเพลงในทีในภาพนี้ไหม เป็นเพลงอย่างไรดี เพลงน่ารักๆ เบาๆ หรือเพลงดุ ดันรุนแรง
- นักเรียนคิดว่าบรรยากาศในภาพนี้เป็นอย่างไร

- แล้วคนในภาพนี้เขามีอารมณ์อย่างไร พวกเขามีความสุข สนุกสนาน รื่นเริงหรือไม่
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถถ่ายทอดความสุข รื่นเริงของผู้คนเหล่านี้ให้เราได้ไหม
- นักเรียนคิดว่าศิลปินมีความสุขในเวลาที่เขาวาดภาพนี้ไหม แล้วนักเรียนจะถ้าได้ไปอยู่ในภาพนี้ จะมีความสุขไหม นักเรียนชอบภาพนี้ไหม

3. บางครั้งความน่าเกลียด น่ากลัวก็เป็นเรื่องราวที่ปรากฏอยู่ในงานศิลปะ ศิลปินคงจะต้องมีจุดประสงค์บางประการจึงถ่ายทอดเช่นนั้น นักเรียนสามารถเรียนรู้ประเด็นเช่นนี้จากการพิจารณาผลงานศิลปะที่ถ่ายทอดในลักษณะนี้ นักเรียนคงจะเห็นผลงานแบบนี้มาบ้างแล้ว จากโปสเตอร์รณรงค์ยาเสพติด โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ ฯลฯ ครูยกตัวอย่างภาพของ Otto Dix

- นักเรียนดูภาพคนเหล่านี้สิ ลองบอกครูน้อยซิว่านักเรียนเห็นคนแบบไหนในภาพนี้บ้าง
- ศิลปินถ่ายทอดคนเหล่านี้ได้อย่างไร
- เธอเห็นใครในภาพนี้ที่ดูปกติดี สวยงามมีไหม
- ดูอย่างเด็กคนนั้นสิ ดูหน้าของเขาสิ เธอเคยเห็นใครที่มีหนวดแบบนี้บ้าง
- เธอรู้จักฮิตเลอร์ไหม เขาเป็นใคร เขาเป็นคนที่โหดร้ายมาก เขาครอบครองประเทศเยอรมันในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 และฆ่าชาวยิวเพียงเพราะเกลียดชัง
- ถ้าเด็กคนนี้มีตัวตนจริงนักเรียนจะกล้าเป็นเพื่อนกับเขาหรือเปล่า เพราะอะไร
- แถมยังนั่งอยู่ที่ไหน... แม่มดคนนี้ดูเป็นแม่มดที่ดีไหม
- นักเรียนเห็นเคียวที่อยู่ในมือคนซูดกระดุกไหม เธอรู้ไหมมันเป็นสัญลักษณ์ของอะไร มันคือสัญลักษณ์ของยมทูต
- เธอดูทุกคนในภาพนี้นะ เธอว่าพวกเขาสามารถมีตัวตนจริงในโลกนี้ได้ไหม มันดูเป็นความจริงหรือมันดูเหมือนเป็นฝันร้ายเสียมากกว่า และทุกคนในภาพนี้ทำให้เธอรู้สึกอย่างไร
- มีอะไรในภาพนี้นอกจากคนเหล่านั้น ที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอย่างนั้นได้อีก

- ดูบรรยากาศรอบ ๆ ในภาพดูคลื่นข้างนอกนั้น มันดูสงบราบเรียบดีไหม
- มันดูเป็นยังไง (คลื่น) ถ้านักเรียนลงไปว่ายน้ำในคลื่นแรงขนาดนี้จะเป็นอย่างไร
- มองต่ำลงมา ที่คลื่นด้านล่างภาพดูสีของมันมันเป็นสีอะไร และดูน่าจะเป็นสีของอะไร
- ดูสีของท้องฟ้าสี มันสว่างสดใสไหม มันดูเป็นอย่างไร ให้ความรู้สึกอย่างไร
- และดูบรรยากาศของแสงในภาพนี้นักเรียนว่ามันดูเป็นแสงธรรมชาติไหม มันดูจริงอย่างนั้นไหม
- นักเรียนคิดว่าภาพนี้ศิลปินเขาอยากถ่ายทอดเรื่องอะไรให้เรา
- ถ้าสมมตินักเรียนหลงไปอยู่ในภาพนี้จะเป็นอย่างไรจะรู้สึกอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าศิลปินสามารถถ่ายทอดความรุนแรงของสังคมและสงครามว่ามันเป็นความน่ากลัวน่าเกลียด เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกิดขึ้นในโลกนี้ได้ไหม นักเรียนว่าภาพนี้ดูน่าเกลียดน่ากลัวไหม

กิจกรรมศิลปะปฏิบัติ

1. ให้นักเรียนสร้างภาพที่มีอารมณ์ต่างๆ โดยเลือกคนละ 1 อารมณ์ สร้างโดยใช้สี และ เนื้อหาที่ให้ความรู้สึกตามที่วางความมุ่งหมายไว้

สื่อการสอน ภาพผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึกต่างๆ ชัดเจน หลายๆ อารมณ์

(Wyaet

, Auguste Renoir 'Dance at the Moulin de la Galette', Otto Dix

การประเมิน

1. ผู้เรียนสามารถบรรยายความรู้สึกในผลงานศิลปะได้
2. ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดประสงค์ในการสร้างผลงานศิลปะ ตาม การรับรู้ หรือจินตนาการได้
3. ผู้เรียนสามารถระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะอันเป็นที่มาของความรู้สึกต่างๆ ในงาน ศิลปะได้
4. ผู้เรียนสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้สึกของ ศิลปินในงานศิลปะได้

ภาคผนวก ง

แบบสังเกตพฤติกรรมกรับรู้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....เส้น และสี.....วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความถี่ที่เกิดขึ้น

รายการ	ความถี่
1. สามารถระบุถึงลักษณะของเส้น และสีแบบต่างๆที่ตนเห็นในผลงานศิลปะได้	
2. สามารถเชื่อมโยงลักษณะของเส้นและสีที่เห็นในผลงานศิลปะ กับสิ่งต่างๆ ที่เห็นในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้	
3. สามารถเห็นถึงรูปแบบของเส้น และสี ที่ศิลปินใช้ถ่ายทอดธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมโดยสามารถแสดงความคิดเห็นถึงสิ่งที่ตนรับรู้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
สุภาพาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....รูปร่าง และรูปทรง.....วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความถี่ที่เกิดขึ้น

รายการ	ความถี่
1. สามารถระบุถึงรูปร่างที่ปรากฏในผลงานศิลปะได้	
2. สามารถระบุความแตกต่างระหว่างรูปร่างและรูปทรงได้	
3. สามารถบอกลักษณะของรูปร่างต่างๆที่ปรากฏในงานศิลปะได้	
4. สามารถเชื่อมโยงรูปแบบของรูปร่าง และรูปทรงเรขาคณิตกับสิ่งแวดล้อมได้(ทั้งในธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น)	
5. สามารถแสดงความคิดเห็นในการตีความจากผลงานศิลปะความตามการรับรู้ได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....พื้นผิวและแสงเงา.....วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความคิดที่เกิดขึ้น

รายการ	ความคิด
1. สามารถระบุถึงลักษณะของพื้นผิวแบบต่างๆที่ตนสัมผัสได้	
2. สามารถระบุถึงลักษณะของพื้นผิวแบบต่างๆที่เห็นในผลงานศิลปะได้	
3. สามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงลักษณะของพื้นผิวที่เห็นในผลงานศิลปะ กับที่ตนเองเคยสัมผัสได้	
4. สามารถระบุถึงแหล่งที่มา และช่วงเวลาของแสงในภาพได้	
5. สามารถบอกระยะลึกตื้นจากแสงเงาที่เห็นในภาพได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....ความสมดุล.....วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความถี่ที่เกิดขึ้น

รายการ	ความถี่
1. สามารถระบุถึงส่วนประกอบที่ทำให้เกิดความสมดุลในผลงานศิลปะได้	
2. สามารถระบุถึงรูปแบบความสมดุลที่ตนเห็นในผลงานศิลปะได้	
3. สามารถตัดสินถึงคุณสมบัติของความสมดุลในผลงานศิลปะที่ตนเองรับรู้ได้	
4. สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นของความสมดุลในผลงานศิลปะ และสิ่งแวดล้อมได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....จังหวัด.....วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความถี่ที่เกิดขึ้น

รายการ	ความถี่
1. สามารถระบุถึงลักษณะการจัดจังหวะในผลงานศิลปะได้	
2. สามารถระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะที่ก่อให้เกิดจังหวะในผลงานศิลปะได้	
3. สามารถแสดงความคิดเห็น เชื่อมโยงประสบการณ์ทางด้านจังหวะดนตรีกับจังหวะในผลงานศิลปะได้	
4. สามารถแสดงความรู้สึกที่เกิดจากจังหวะในผลงานศิลปะตามการรับรู้ได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....จุดเด่น.....วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความคิดที่เกิดขึ้น

รายการ	ความถี่
1. สามารถระบุถึงจุดเด่นที่ในผลงานศิลปะได้	
2. สามารถระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะที่ก่อให้เกิดจุดเด่นในผลงานศิลปะได้	
3. สามารถแสดงความคิดเห็น เชื่อมโยงประสบการณ์ในชีวิตประจำวันกับจุดเด่นในผลงานศิลปะได้	
4. สามารถแสดงความรู้สึกที่เกิดจากจุดเด่นในผลงานศิลปะตามการรับรู้ได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยพัชราคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....เทคนิค..วัสดุ..กลวิธี..... วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความคิดที่เกิดขึ้น

รายการ	ความคิด
1. สามารถจำแนกความแตกต่างของผลงานศิลปะตามกลวิธีการสร้าง สรรค์ได้	
2. สามารถระบุถึงส่วนประกอบ และวัสดุในการสร้างงานศิลปะแต่ละ ชิ้นได้	
3. สามารถระบุถึงแบบอย่างของผลงานศิลปะอย่างคร่าวๆได้	
4. สามารถแสดงความรู้สึกที่เกิดจากการสร้างสรรค์งานศิลปะตาม เทคนิค วัสดุ และกลวิธีในผลงานศิลปะตามการรับรู้ได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สังเกต

แบบสังเกตพฤติกรรมรายคาบ

เรื่อง.....ความรู้สึกลงในผลงานศิลปะ..... วันที่.....

ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตามระดับความมากน้อยของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

รายการ	ความถี่
1. สามารถบรรยายความรู้สึกในผลงานศิลปะตามการรับรู้ได้	
2. สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดประสงค์ในการสร้างผลงานศิลปะตามการรับรู้ หรือจินตนาการได้	
3. สามารถระบุถึงส่วนประกอบทางศิลปะอันเป็นที่มาของความรู้สึกต่างๆในผลงานศิลปะได้	
4. สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปินในงานศิลปะได้	

ข้อสังเกตเพิ่มเติม

.....

.....
 ผู้สังเกต

ภาคผนวก จ

แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระดาษคำตอบ : การรับรู้เชิงสุนทรีย์

ชื่อ นามสกุล เลขที่

ลักษณะของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบรายบุคคล มี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นภาพขาวดำในด้านส่วนประกอบทางศิลปะ เส้น รูปร่าง รูปทรง แสงเงา โครงสร้างในงานศิลปะ ความสมดุล จังหวะ จุดเด่นในการจัดภาพและความสวยงามเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริง

ส่วนที่ 2 เป็นภาพสีในด้าน การใช้สีที่สวยงามเหมาะสมตามหลักทฤษฎีสี

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

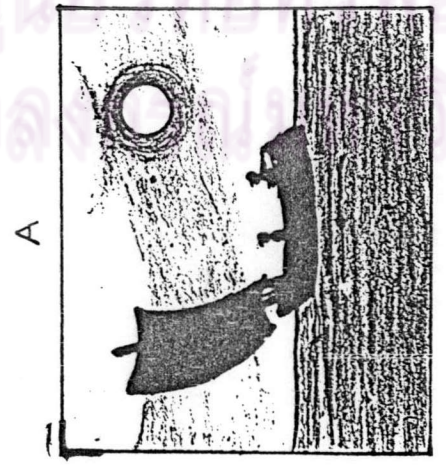
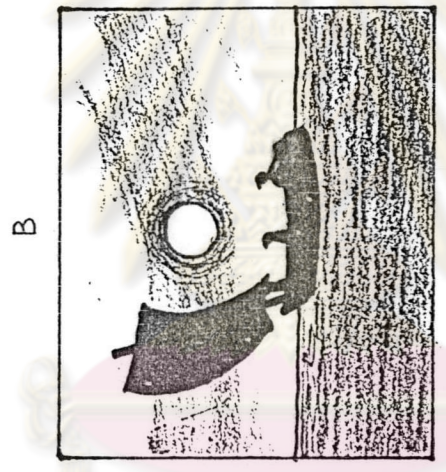
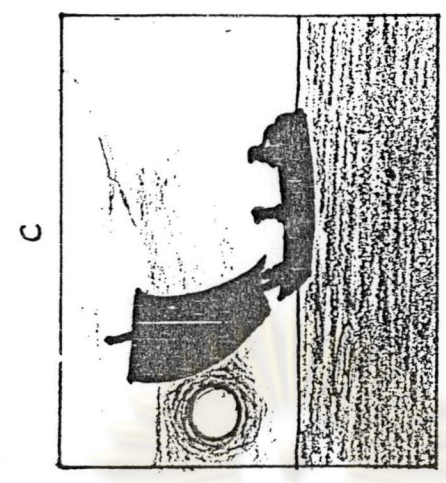
1. แบบทดสอบนี้มีทั้งหมด 30 ข้อ ใช้เวลาทำ 15 นาที (ข้อละ 30 วินาที)
2. คำถามแต่ละข้อจะมีรูปภาพที่มีคล้ายคลึงกัน 3 ภาพ ได้แก่ภาพ A, B และ C ให้นักเรียนพิจารณาดูว่า ภาพใดมีความสวยงาม และเหมาะสมที่สุดในด้าน ส่วนประกอบทางศิลปะ โครงสร้างในศิลปะ และความสวยงามเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุดเพียงภาพเดียว
3. เมื่อตัดสินใจแล้วให้ทำเครื่องหมาย ○ ที่ข้อ A หรือ B หรือ C เช่น A (B) C

ตารางคำตอบ

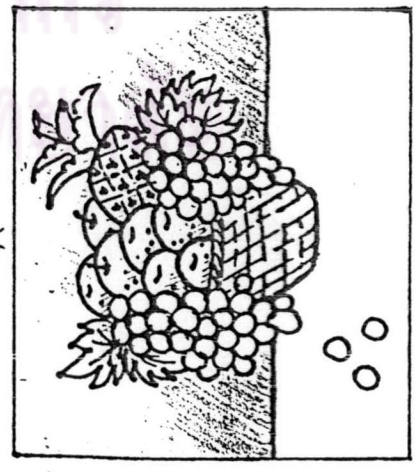
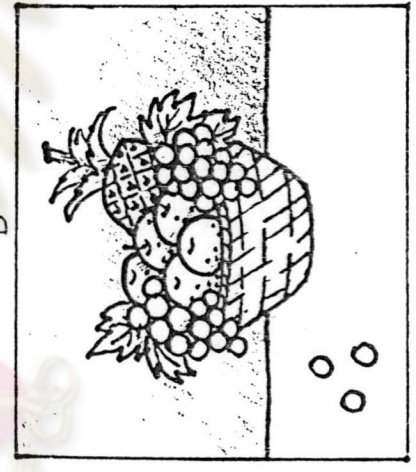
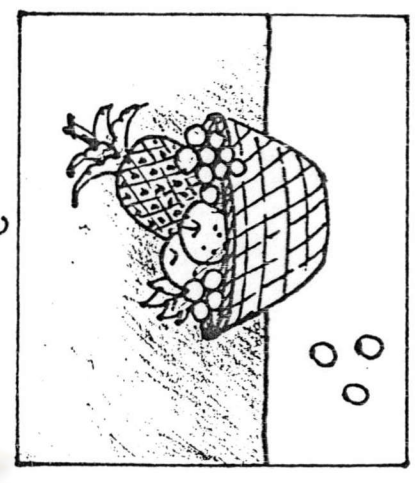
1.	A	B	C	11.	A	B	C	21.	A	B	C
2.	A	B	C	12.	A	B	C	22.	A	B	C
3.	A	B	C	13.	A	B	C	23.	A	B	C
4.	A	B	C	14.	A	B	C	24.	A	B	C
5.	A	B	C	15.	A	B	C	25.	A	B	C
6.	A	B	C	16.	A	B	C	26.	A	B	C
7.	A	B	C	17.	A	B	C	27.	A	B	C
8.	A	B	C	18.	A	B	C	28.	A	B	C
9.	A	B	C	19.	A	B	C	29.	A	B	C
10.	A	B	C	20.	A	B	C	30.	A	B	C

แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์

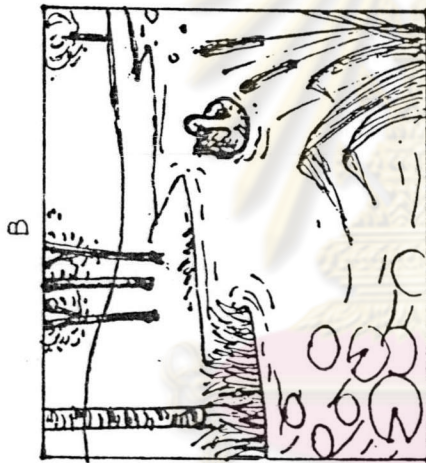
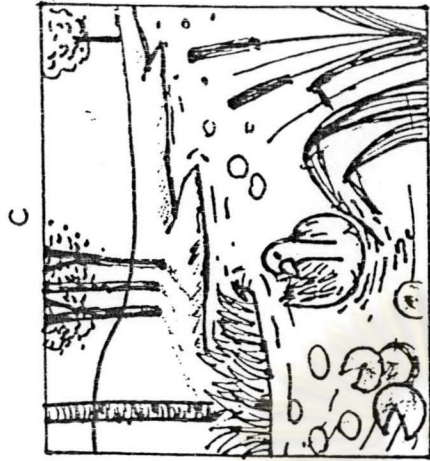
ให้นักเรียนพิจารณาดูว่า ภาพใดมีความสวยงาม และเหมาะสมที่สุดในด้าน ส่วนประกอบทางศิลปะ โครงสร้างในศิลปะ และความสวยงามเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริงมากที่สุดเพียงภาพเดียว

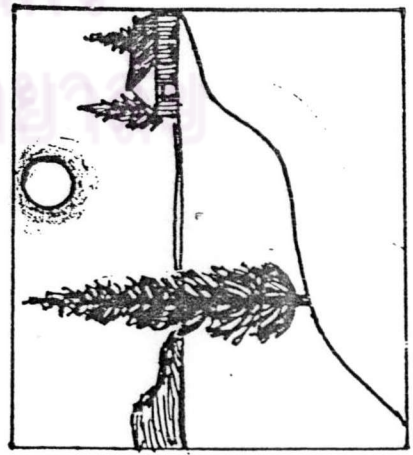
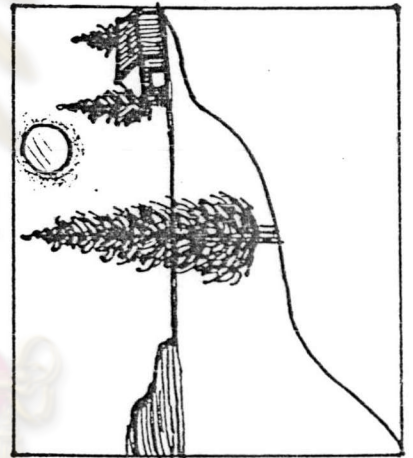
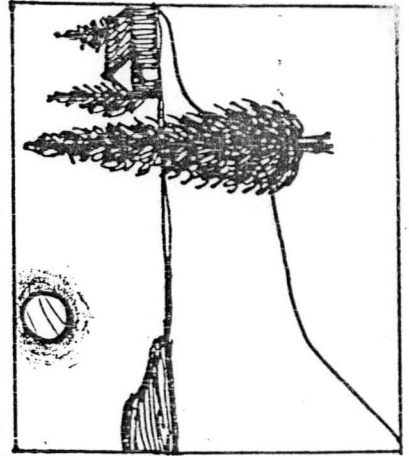
1.

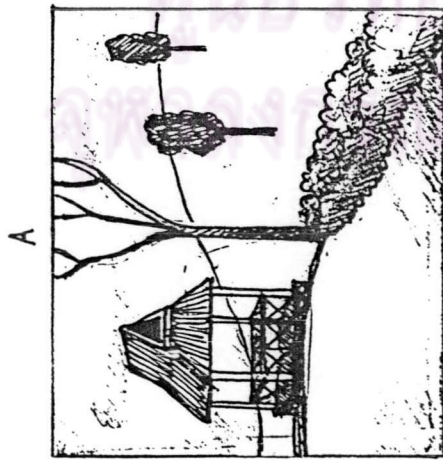
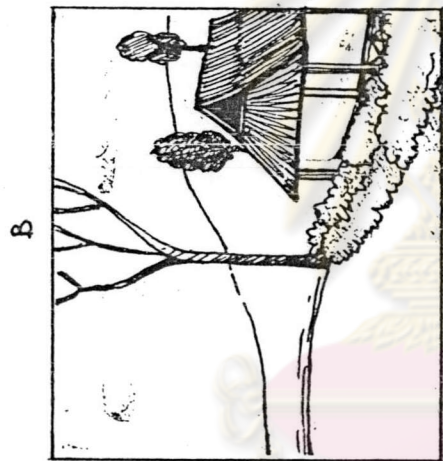
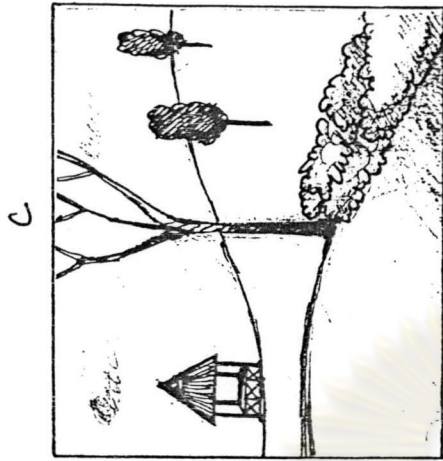
2.

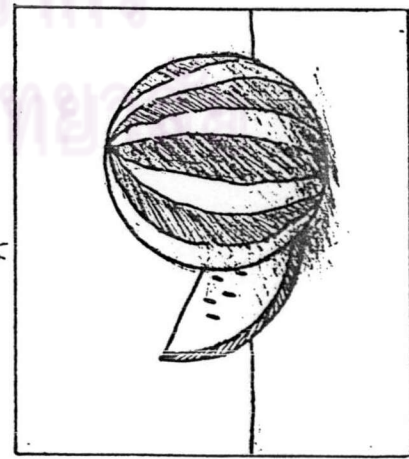
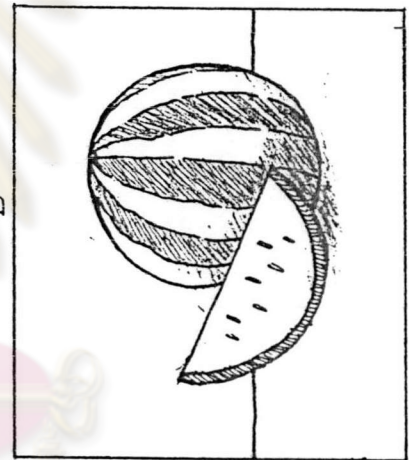
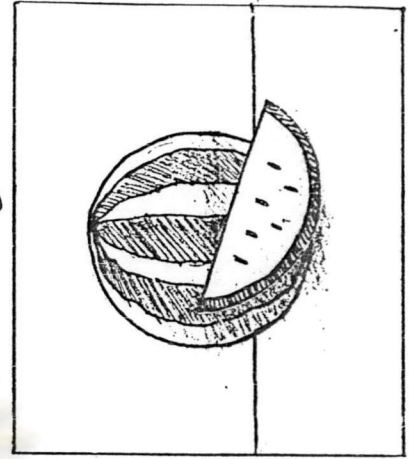
3.

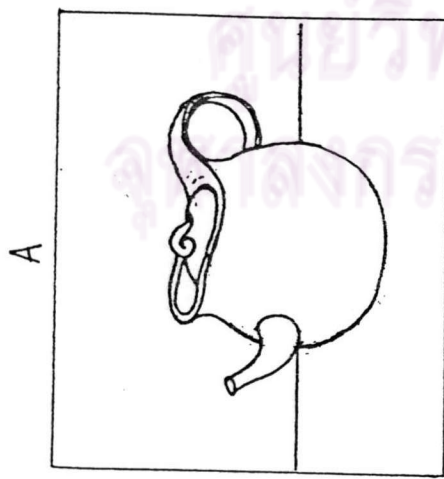
4.

5.

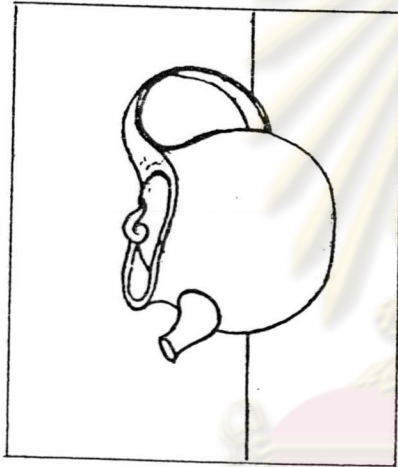

6.

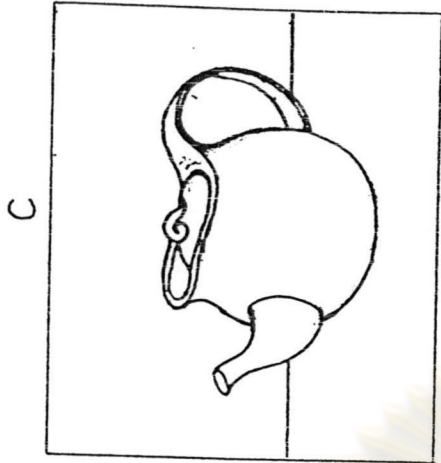

A

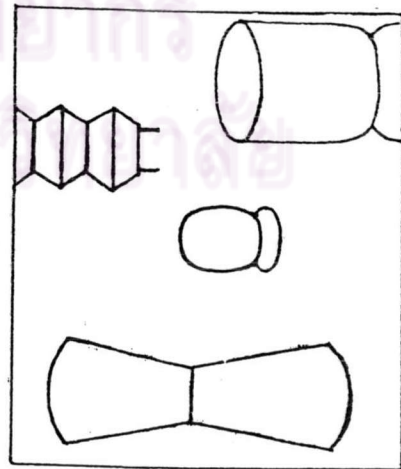
7.

B

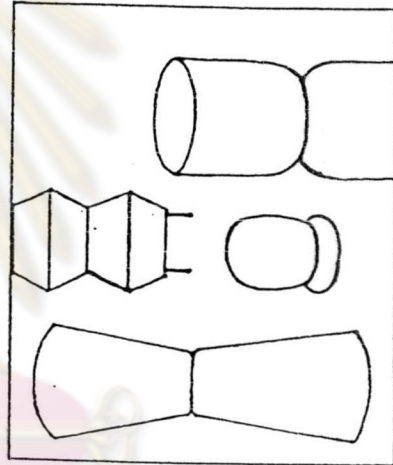

C

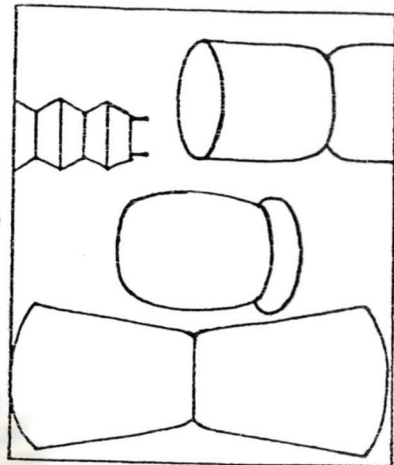

A

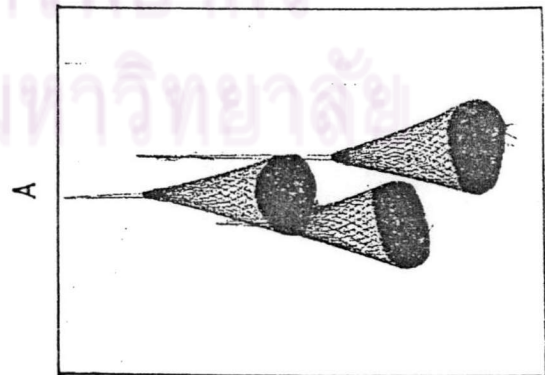
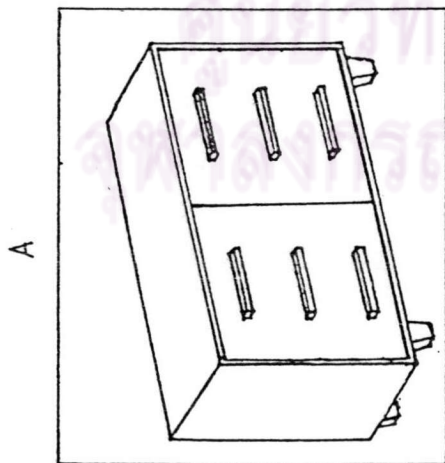
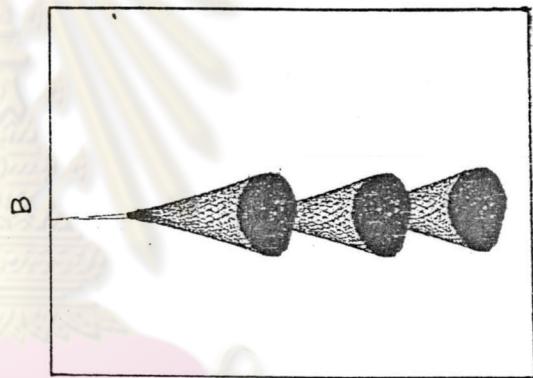
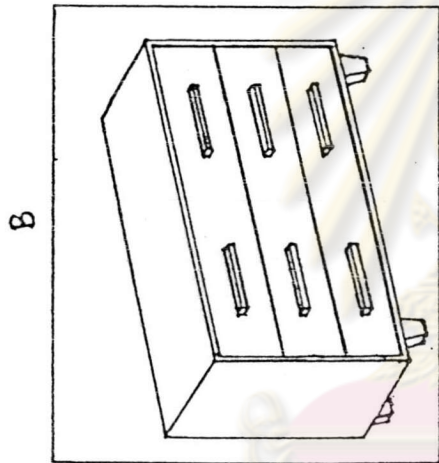
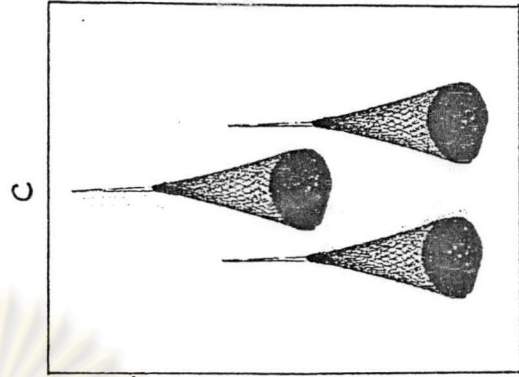
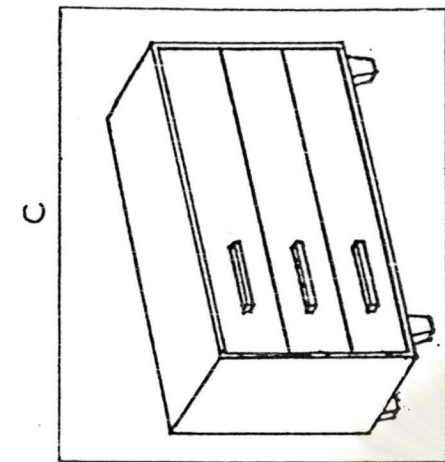
8.

B

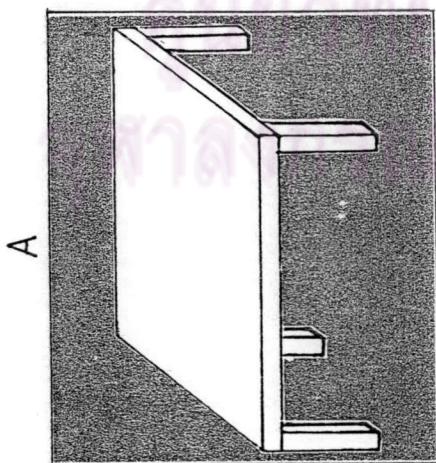
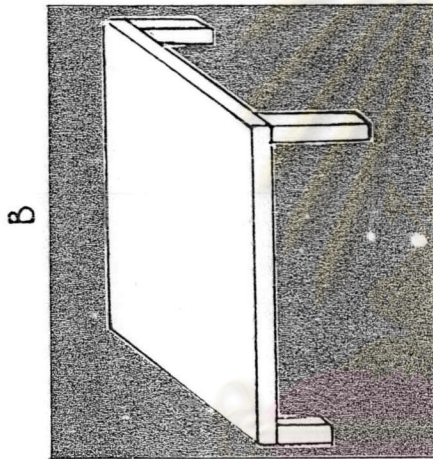
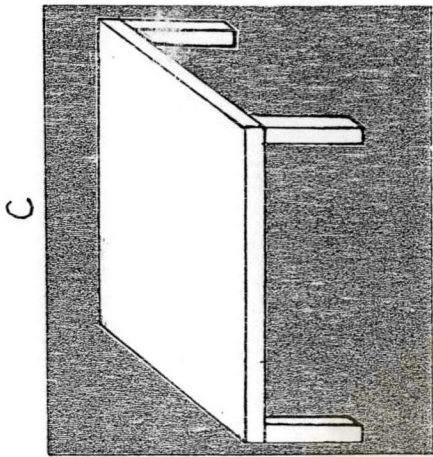

C

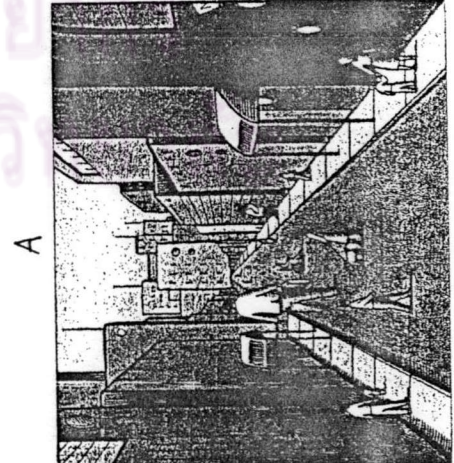
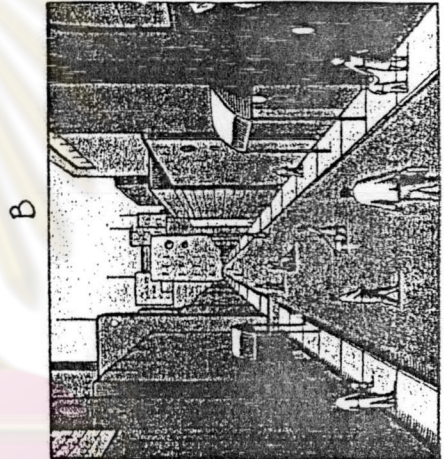
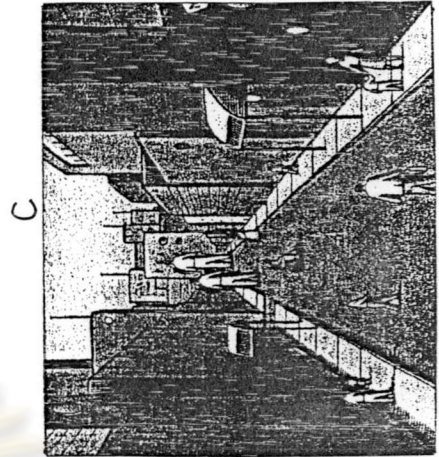

9.

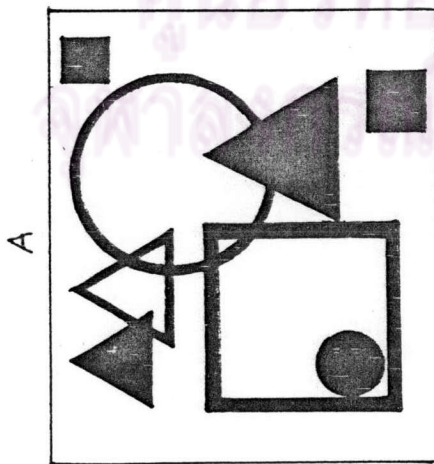
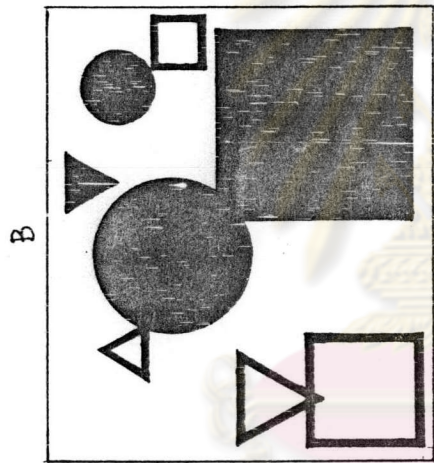
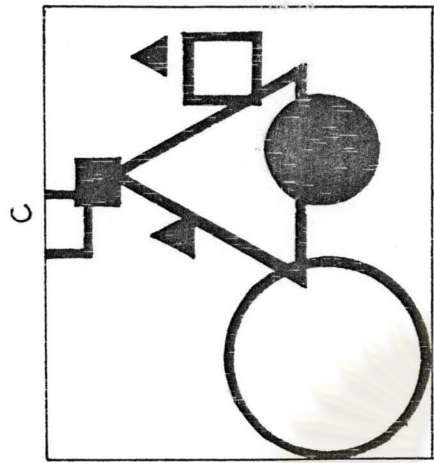
10.

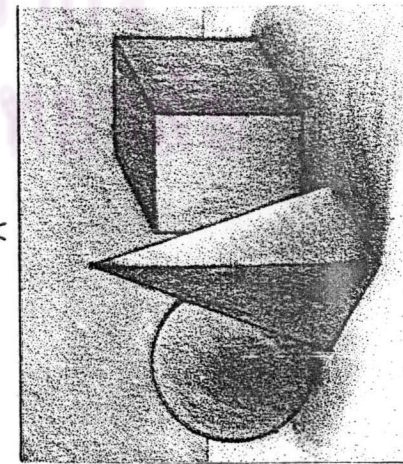
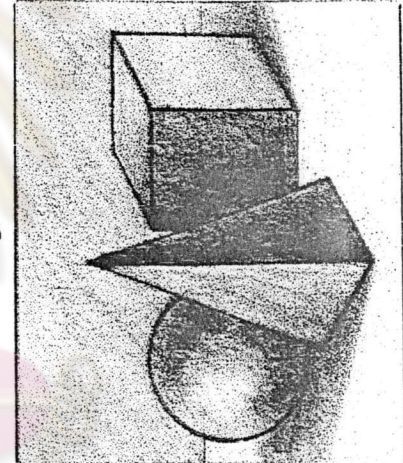
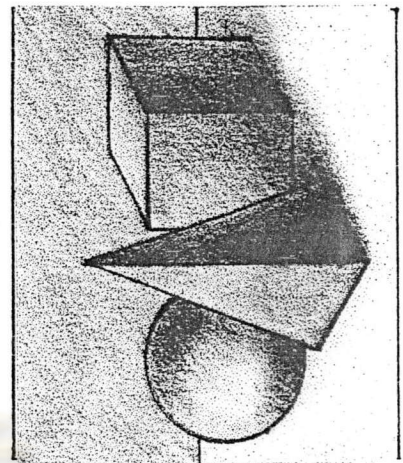
11.

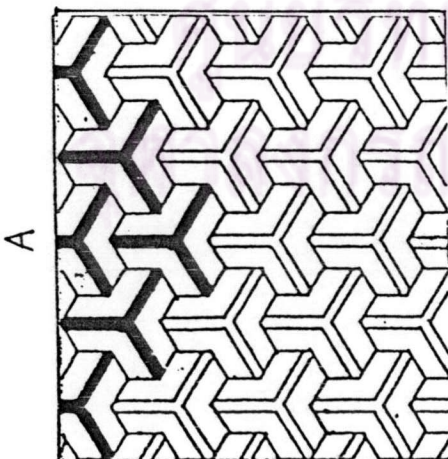
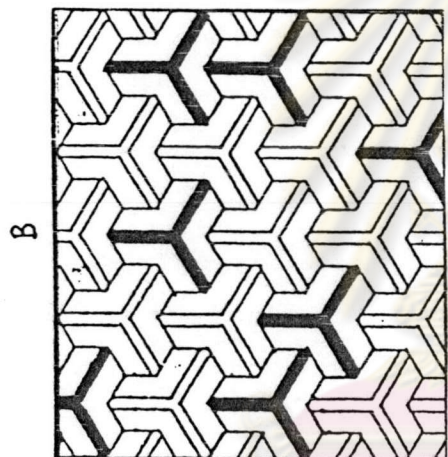
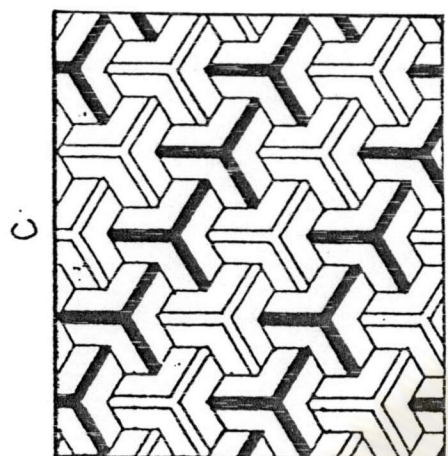
12.

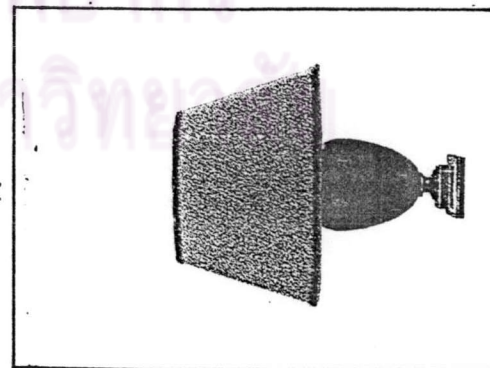
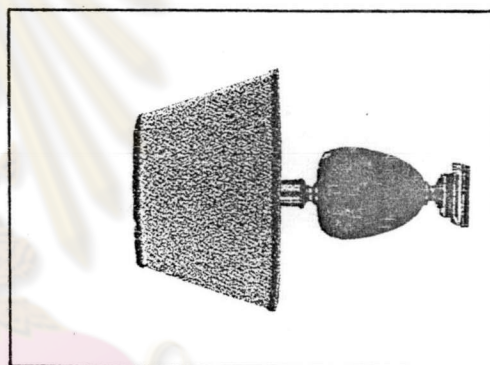
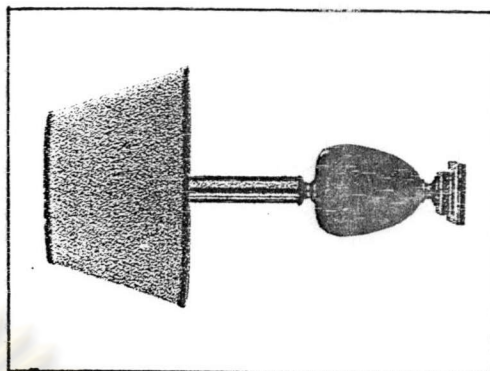
13.

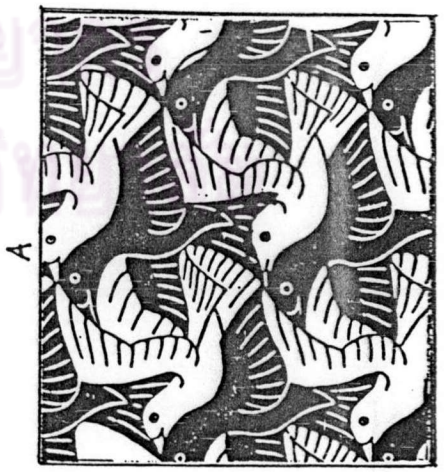
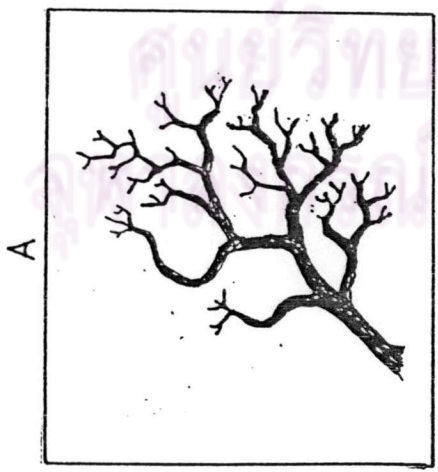
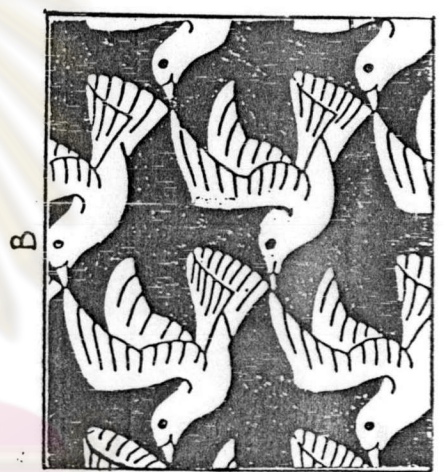
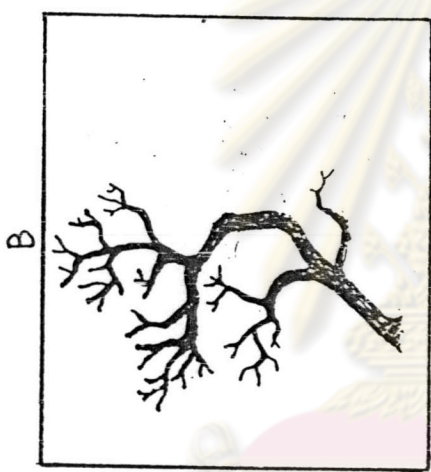
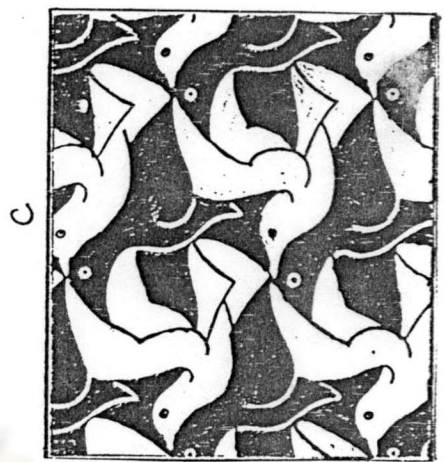
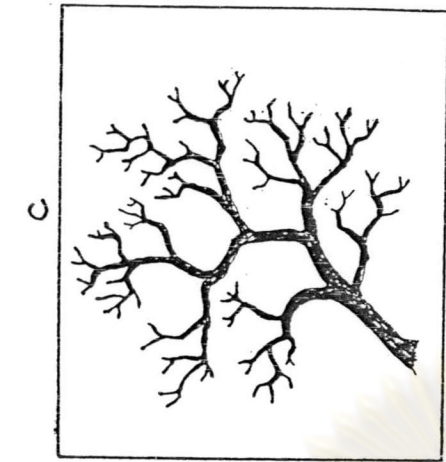
14.

15.

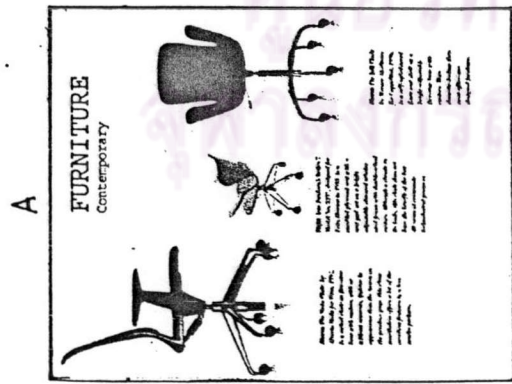
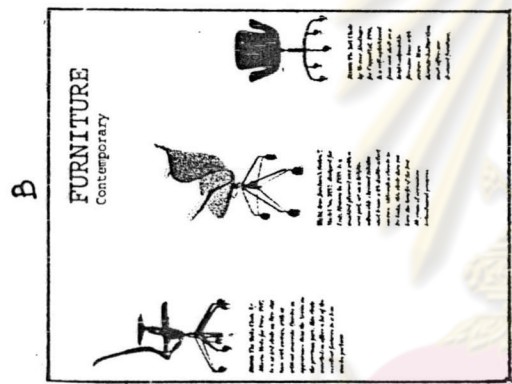
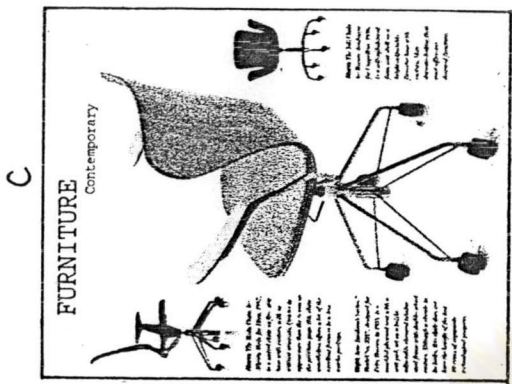

16.

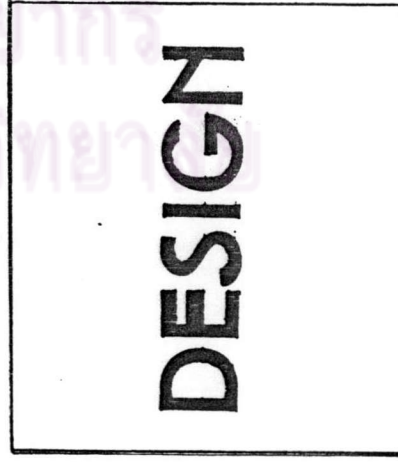
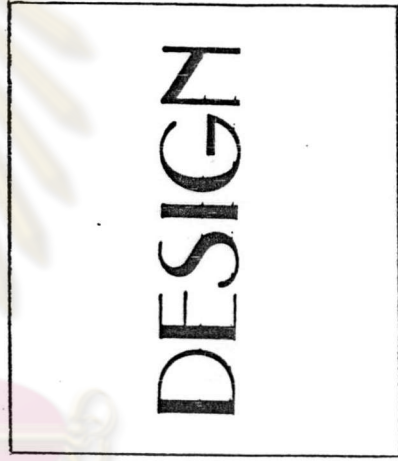

17.

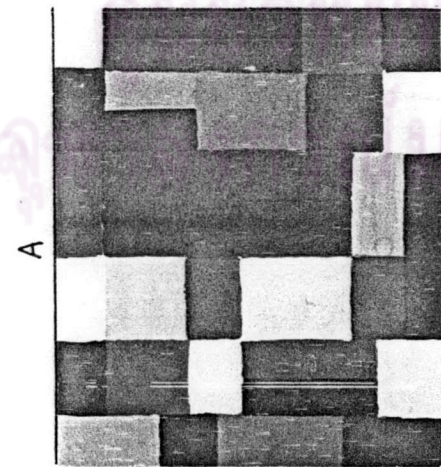
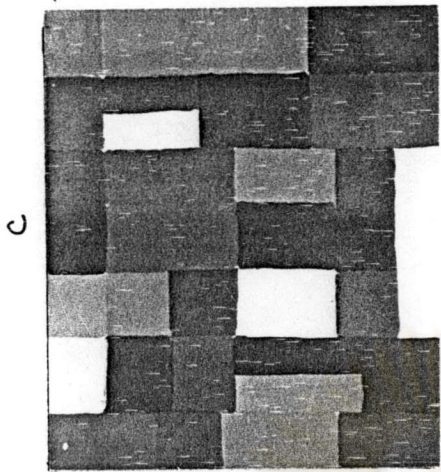
18.

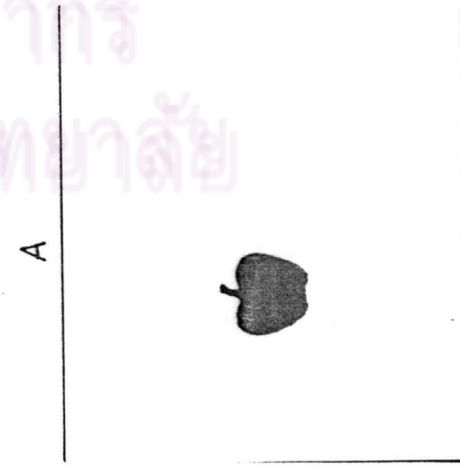
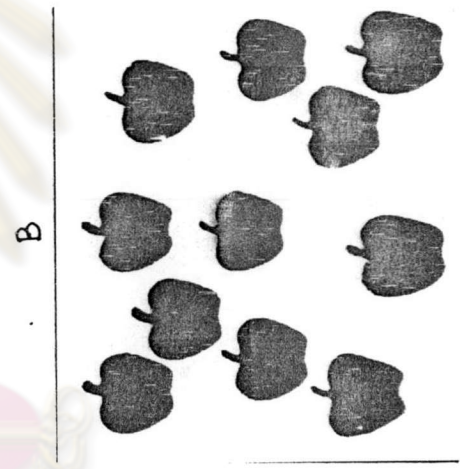
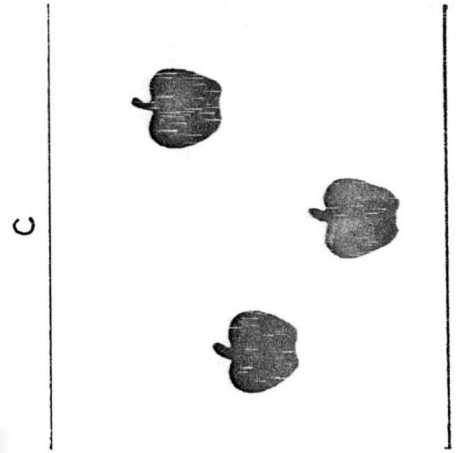
19.

20.

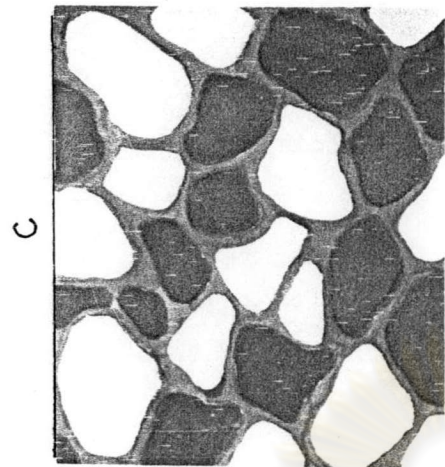

21.

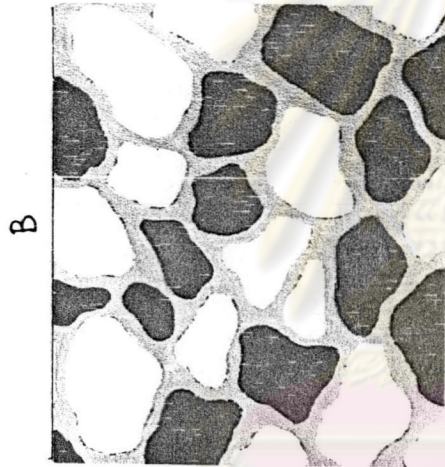

22.

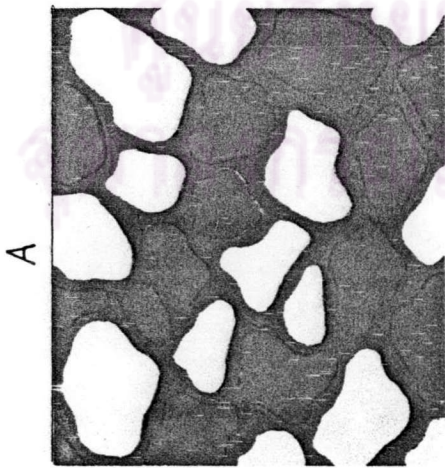
มหาวิทยาลัยพายัพ
มหาวิทยาลัยพายัพ

C

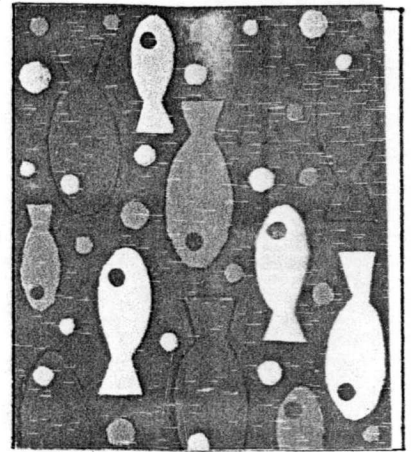

B

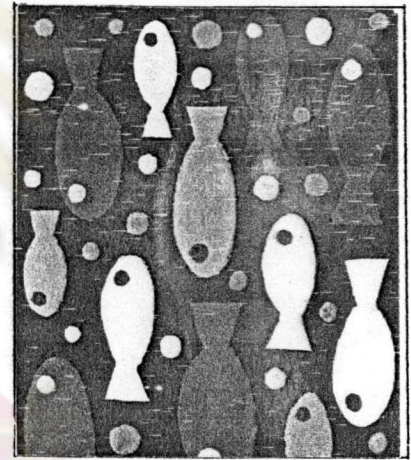

A

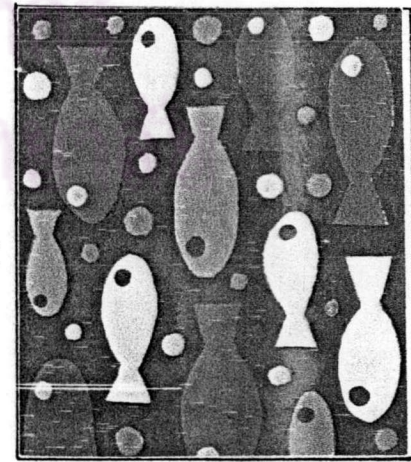
23.

C

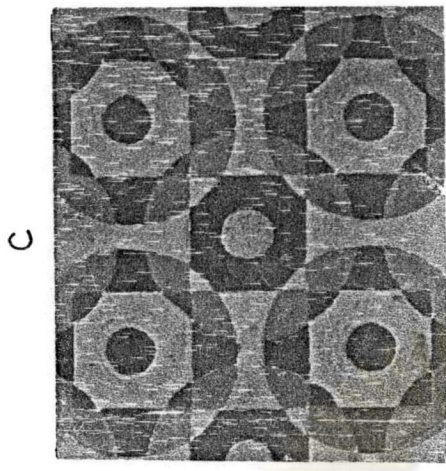

B

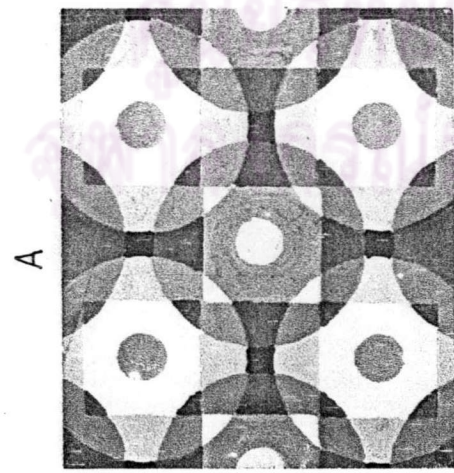

A

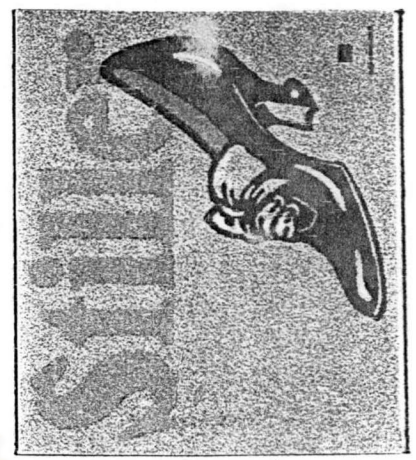
24.

B

25.

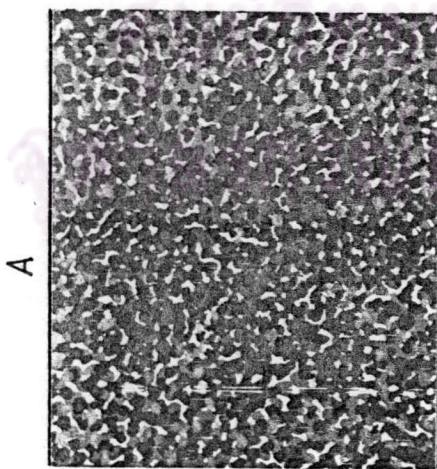
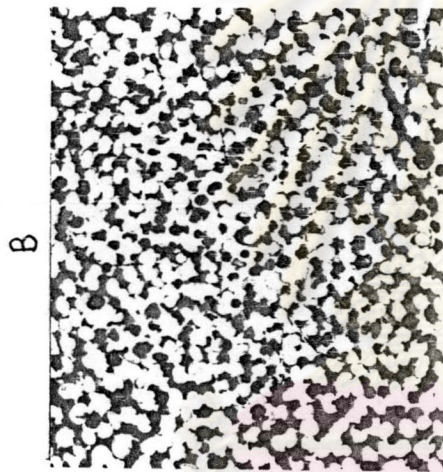
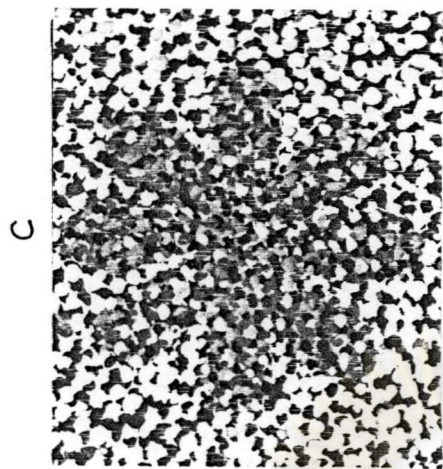
B

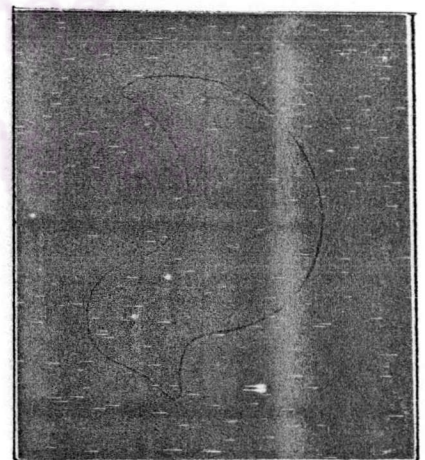
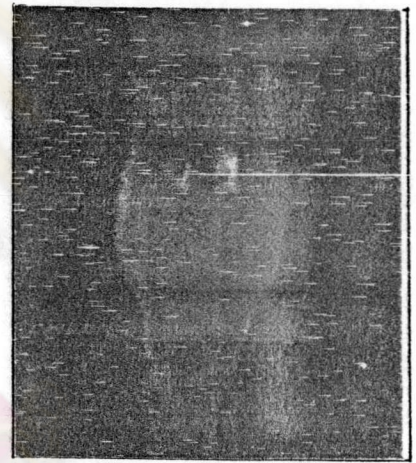
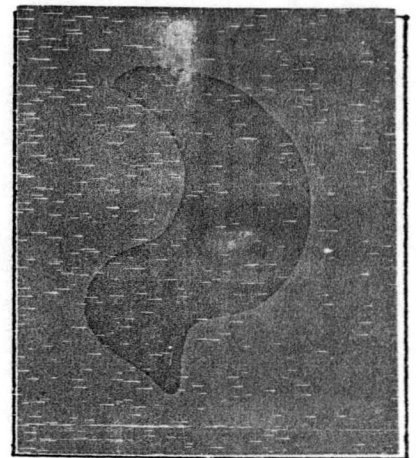
A

26.

27.

28.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวธัญญรัตน์ อัครนนท์ เกิดวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2519 จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาการศึกษาบัณฑิต ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2540 และทำงานเป็นคุณครูสอนศิลปะเด็ก และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย